

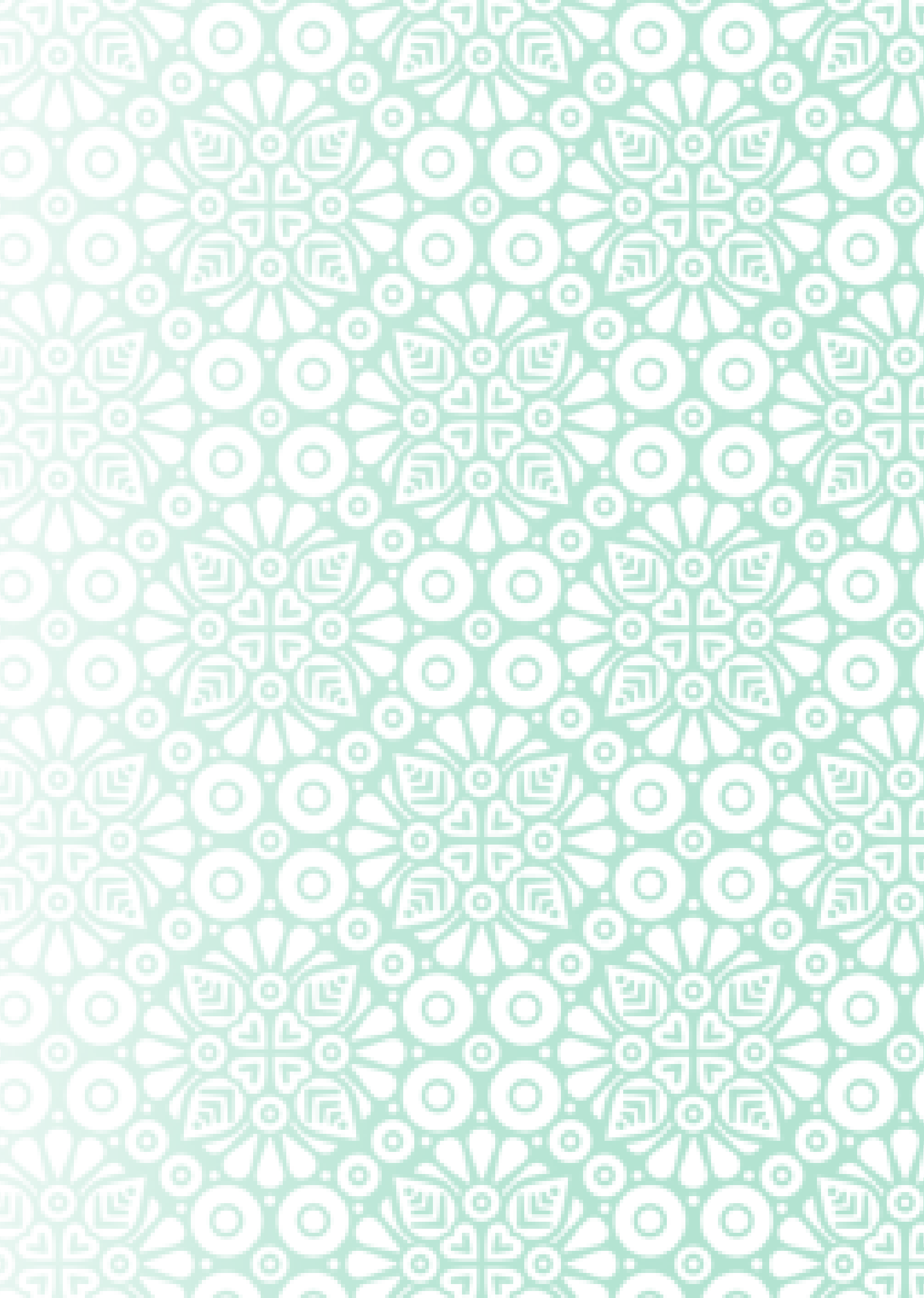

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

طرح کشاورزان آینده ایران

(ویرایش سوم)

الحمد لله

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

طرح

کشاورزان آینده ایران

(ویرایش سوم)

عنوان: طرح کشاورزان آینده ایران (ویرایش سوم)

رییس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی: سید مجتبی خيام نکویی

مدیر مسوول: عطااله ابراهیمی

پدیدآورندگان: ارکیدده حیدر نژاد، شهرام مقدس فریمانی، حسین نیک فرجام

تهیه شده در: معاونت آموزش و ترویج کشاورزی

طراحی و آماده‌سازی در دفتر شبکه دانش و رسانه‌های کشاورزی: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی

صفحه آرایی: نرگس بهادر

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲

مسئولیت درستی مطالب با پدید آورندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۴۵۴۸ به تاریخ ۱۴۰۲/۰۹/۱۸ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱

فهرست

عنوان

صفحه

۷..... خلاصه

بخش اول: کلیات..... ۹

۹..... مقدمه

۹..... ۱- اهمیت و ضرورت برنامه‌ریزی برای کشاورزان آینده

۱۰..... ۲- وضعیت موجود نیروی انسانی بخش کشاورزی ایران

۱۲..... ۳- وضعیت نیروی انسانی بخش کشاورزی سایر کشورها

۱۳..... ۴- مروری بر تجارب جهانی برای توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی بخش کشاورزی

۱۵..... ۵- بررسی اجمالی وضعیت آموزش نیروی انسانی بخش کشاورزی ایران

۲۰..... ۶- چالش‌ها و موانع تامین و توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی آینده بخش کشاورزی

۲۱..... ۷- ارکان طرح کشاورزان آینده ایران

۲۶..... ۸- ساماندهی آموزش و ترویج کشاورزی

۳۰..... ۹- استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای

۳۱..... ۱۰- بسته حمایتی طرح

بخش دوم: برنامه عملیاتی و اجرایی..... ۳۷

۳۷..... ۱- آموزش رسمی مقطع متوسطه کشاورزی

۴۵..... ۲- تربیت دانش‌آموزان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

۴۶..... ۳- آموزش عالی کشاورزی

۴۹..... ۴- برنامه آموزش‌های غیررسمی و فعالیت‌های ترویجی کشاورزی

بخش سوم: مصوبات پیشنهادی برای تصویب در شورای عالی عشایر و توسعه روستایی..... ۵۳

۵۶..... منابع و مآخذ

خلاصه

دستیابی به اهداف توسعه پایدار کشاورزی دانش بنیان، مبتنی بر تامین امنیت غذایی، اشتغال پایدار و ثروت آفرینی، نیازمند برنامه ریزی جامع برای ارتقای مهارت بهره برداران فعلی و از سوی دیگر تربیت و توانمندسازی کشاورزان آینده به منظور به منظور ظرفیت سازی و نهادسازی در بخش کشاورزی در بخش کشاورزی است. ساماندهی وضعیت شغل و شاغلین در بخش، ساماندهی آموزش کشاورزی در راستای تامین نیروی انسانی متخصص و ماهر مورد نیاز، استقرار نظام سنجش مهارت و احراز صلاحیت حرفه‌ای، حمایت و پشتیبانی و تشکل سازی کشاورزان آینده از جمله ضرورت‌های تحقق کشاورزی دانش بنیان است. برنامه ریزی برای توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی با هدف نیل به جامعه آرمانی کشاورزان آینده دارای صلاحیت حرفه‌ای، مستلزم تبیین وضعیت کنونی مولفه‌های جامعه کشاورزان ایران و ترسیم وضعیت مطلوب در افق پیش رو است.

در چارچوب برنامه تحولی وزارت جهاد کشاورزی در افق ۱۴۰۵، جامعه کشاورزان ایران؛ برخوردار از شایستگی، توانمندی و مهارت، با شاخص‌های جمعیتی بهبود یافته، میزان بی‌سوادی کم‌تر از ۲۰ درصد، افزایش سهم اشتغال دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی در واحدهای تولیدی بیش از ۱۰ درصد و احراز صلاحیت حرفه‌ای بیش از ۵۰ درصد است. بر همین اساس در این برنامه، ارتقای سرمایه‌های انسانی و اجتماعی بخش کشاورزی و جامعه روستایی و عشایری، در قالب رویکردهای (۱) آموزش رسمی برای تربیت دانش آموزان و دانشجویان رشته‌های کشاورزی، (۲) توسعه ظرفیت‌های جوانان روستایی و عشایری از طریق آموزش‌های غیر رسمی و فعالیت‌های متنوع ترویجی و (۳) گسترش نظام‌مند یادگیری تجربی از طریق ساز و کارهای غیردولتی، مد نظر قرار گرفته است.

تحقق این برنامه مستلزم الزامات قانونی برای استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای کشاورزی و منابع طبیعی، ارایه بسته‌های حمایتی و مشوق‌های قانونی برای جذب و نگهداشت علاقه‌مندان ورود به عرصه، اصلاح نظام آموزش کشاورزی و تقویت زیرساخت‌های مربوطه است.

مقدمه

بخش کشاورزی به عنوان متولی تامین امنیت غذایی، در توسعه اقتصادی، اشتغال و ثروت آفرینی کشور نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. توسعه پایدار بخش کشاورزی و بهره‌گیری هر چه بیش‌تر از ظرفیت آن برای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور مستلزم برنامه‌ریزی جامع بلندمدت و توجه ویژه به سرمایه‌های انسانی جامعه روستایی و عشایری است. موفقیت سیاست‌های توسعه کشاورزی در گرو جذب و حفظ کشاورزان، جوانان روستایی و عشایری و همچنین سایر علاقه‌مندان برای فعالیت در بخش کشاورزی است.

۱- اهمیت و ضرورت برنامه‌ریزی برای کشاورزان آینده

بخش کشاورزی با برخورداری از ظرفیت‌های فراوان، علاوه بر تامین امنیت غذایی، نقش مهمی در تعادل اقتصادی و اجتماعی کشور ایفا می‌کند. در چارچوب اقتصاد مقاومتی غیرمتکی به نفت و در شرایط تحریم‌های ظالمانه، با وجود رشد منفی اکثر بخش‌های اقتصاد کشور، بخش کشاورزی از رشد قابل قبولی برخوردار است. توسعه بخش کشاورزی و نقش آفرینی هر چه بیش‌تر آن در توسعه کشور مستلزم برنامه‌ریزی جامع برای رفع چالش‌های دامن‌گیر آن و سرمایه‌گذاری به خصوص برای رشد و بالندگی سرمایه انسانی و اجتماعی در مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری است. کم‌توجهی به ظرفیت‌های عظیم بخش کشاورزی در توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی کشور، بی‌توجهی به روند کاهش جمعیت مناطق روستایی و عشایری، کاهش سهم شاغلین، ریسک بالای سرمایه‌گذاری، تغییرات اقلیمی، عدم استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای، جذابیت کم بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌ها برای ترغیب کشاورزان و فرزندان روستاییان و عشایر برای فعالیت در این بخش به عنوان کشاورزان آینده را در پی خواهد داشت. بدیهی است که توسعه پایدار کشور مستلزم توجه ویژه به جوانان روستایی به عنوان سرمایه انسانی آینده مناطق روستایی و عشایری است. بر این اساس "طرح کشاورزان آینده ایران" به منظور برنامه‌ریزی جامع برای توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری از طریق ظرفیت‌سازی، نهادسازی، تربیت و توانمندسازی جوانان مناطق روستایی و عشایری و افراد علاقه‌مند به فعالیت در این بخش پیشنهاد شده است.

۲- وضعیت موجود نیروی انسانی بخش کشاورزی ایران

با توجه به آمار ارایه شده طی سال‌های اخیر، سهم مستقیم کشاورزی از اشتغال کشور روندی نزولی داشته به طوری که میزان آن از ۲۳/۴ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۱۷/۷ در سال ۱۳۹۸ رسیده است. علاوه بر این، طی بازه زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۵ تعداد شاغلین مستقیم بخش کشاورزی از ۵۱۰۰۰۰۰ نفر به ۴۰۶۱۰۰۰ نفر کاهش یافته است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹).

در صدر رشد سالانه جمعیت مناطق روستایی ایران، در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵، معادل منفی ۰/۷۳ گزارش شده است. میانگین سنی جمعیت مناطق روستایی، از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵، برای زنان، از ۲۱/۹ سال به ۳۰/۵ سال و برای مردان، از ۲۲/۳ سال به ۲۹/۷ سال رسیده است. همچنین نسبت سالخوردگی (نسبت جمعیت ۶۰ سال و بیش تر به جمعیت زیر ۱۵ سال) مناطق روستایی، در بازه زمانی سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵، از ۱۴/۳۵ به ۳۶/۶ و نسبت جوانی جمعیت مناطق روستایی در بازه زمانی ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵، از ۴۳/۰۶ به ۲۶/۹ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). روند تغییرات جمعیتی مناطق روستایی، متوسط رشد سالانه جمعیت کشور و برآورد تغییرات جمعیتی برای رده‌های سنی مختلف به ترتیب در جداول ۱، ۲ و ۳ ذکر شده است.

جدول ۱- روند تغییرات جمعیتی مناطق روستایی طی بازه زمانی ۵۰ ساله منتهی به سال ۱۳۹۵

سال	جمعیت مناطق روستایی (نفر)	متوسط تعداد افراد در خانوار (بعد خانوار)	درصد جمعیت در گروه عمده سنی		
			کم‌تر از ۱۴ سال	۱۵-۶۴	۶۵ و بیش تر
۱۳۴۵	۱۵۹۹۴۴۷۶	۵	۴۷/۳۰	۴۸/۶۰	۴/۱۰
۱۳۵۵	۱۷۸۵۴۰۶۴	۵/۲	۴۷/۶۸	۴۸/۳۰	۳/۶۸
۱۳۶۵	۲۲۶۰۰۴۴۹	۵/۴	۴۸/۶۰	۴۸/۳۰	۳/۱۰
۱۳۷۰	۲۴۰۰۰۵۶۵	۵/۶	۴۶/۹۲	۴۹/۴۷	۳/۶۱
۱۳۷۵	۲۳۲۳۷۶۹۹	۵/۱	۴۲/۵۸	۵۲/۵۵	۴/۸۷
۱۳۸۵	۲۲۲۳۵۸۱۸	۴/۴	۲۸/۱	۶۵/۸	۶/۱
۱۳۹۰	۲۱۴۴۶۷۸۳	۳/۷	۲۶/۱	۶۷/۴	۶/۵
۱۳۹۵	۲۰۷۳۰۶۲۵	۳/۴	۲۶/۹	۶۶/۳	۶/۸

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

جدول ۲- متوسط درصد رشد سالانه جمعیت کشور

سال	کل کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی
۱۳۴۵-۵۵	۲/۷۱	۴/۹۳	۱/۱۱
۱۳۵۵-۶۵	۳/۹۱	۵/۴۱	۲/۲۷
۱۳۶۵-۷۵	۱/۹۶	۳/۲۱	۰/۲۸
۱۳۷۵-۸۵	۱/۶۲	۲/۷۴	-۰/۴۴
۱۳۸۵-۹۰	۱/۲۹	۲/۱۴	-۰/۶۳
۱۳۹۰-۹۵	۱/۲۴	۱/۹۷	-۰/۶۸

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

جدول ۳- وضعیت جمعیت بهره برداران کشاورزی در رده‌های سنی مختلف

رده سنی	تعداد بهره‌برداران	درصد جمعیت	درصد تجمعی
۱۵ ساله و کم‌تر	۴۳۴	۰/۰۱	۰/۰۱
۱۵-۱۹	۴۸۷۰	۰/۱۲	۰/۱۳
۲۰-۲۴	۴۸۳۲۷	۱/۲۱	۱/۳۴
۲۵-۲۹	۱۶۶۹۵۵	۴/۱۷	۵/۵۱
۳۰-۳۴	۲۸۹۷۷۵	۷/۲۳	۱۲/۷۴
۳۵-۳۹	۳۷۱۵۳۷	۹/۲۷	۲۲/۰۱
۴۰-۴۴	۴۵۷۰۱۳	۱۱/۴۱	۳۳/۴۲
۴۵-۴۹	۴۸۸۶۱۹	۱۲/۱۹	۴۵/۶۱
۵۰-۵۴	۵۳۴۹۲۸	۱۳/۳۵	۵۸/۹۶
۵۵-۵۹	۴۳۳۰۲۹	۱۰/۸۱	۶۹/۷۷
۶۰-۶۴	۴۰۶۸۹۳	۱۰/۱۵	۷۹/۹۲
۶۵-۶۹	۲۵۰۵۴۱	۶/۲۵	۸۶/۱۷
۷۰-۷۴	۲۳۰۶۸۵	۵/۷۶	۹۱/۹۳
۷۵-۷۹	۱۴۸۲۶۱	۳/۷۰	۹۵/۶۳
۸۰ ساله و بالاتر	۱۷۵۰۲۳	۴/۳۷	۱۰۰
جمع کل	۴۰۰۶۸۹۰	۱۰۰	

منبع: سرشماری کشاورزی، ۱۳۹۳

بر اساس سرشماری‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۹۳ میانگین سنی بهره‌برداران بخش کشاورزی به ترتیب ۴۹/۵ و ۵۱/۸ سال برآورد شده است. وضعیت سنی کشاورزان ایران در جدول ۳ نشان می‌دهد که نسبت جمعیت کشاورزان مسن (بالای ۶۵ سال) به جمعیت کشاورزان جوان (زیر ۳۵ سال) معادل ۱/۵۸ برابر است.

برآورد درصد جمعیت برای رده‌های سنی مختلف در کل کشور و مناطق روستایی تا سال ۱۴۰۵ در جدول ۴ نشان داده شده است. این برآوردها گویای افزایش سهم جمعیت مسن در مناطق روستایی از ۷/۲ درصد در سال ۱۳۹۹ به ۸/۶ درصد در سال ۱۴۰۵ است.

جدول ۴- برآورد درصد جمعیت کل کشور و مناطق روستایی برای رده‌های سنی مختلف تا سال ۱۴۰۵

مناطق روستایی			کل کشور			
بیش از ۶۴	۳۵-۶۴	کم‌تر از ۳۵ سال	بیش از ۶۴	۳۵-۶۴	کم‌تر از ۳۵ سال	سال
۷/۲	۳۳/۹	۵۸/۹	۶/۵	۳۷/۷	۵۵/۸	۱۳۹۹
۷/۳	۳۴/۷	۵۷/۹	۶/۷	۳۸/۵	۵۴/۸	۱۴۰۰
۷/۶	۳۵/۴	۵۷/۰	۶/۹	۳۹/۳	۵۳/۸	۱۴۰۱
۷/۸	۳۶/۰	۵۶/۲	۷/۱	۴۰/۰	۵۲/۸	۱۴۰۲
۸/۱	۳۶/۶	۵۵/۳	۷/۴	۴۰/۷	۵۱/۹	۱۴۰۳
۸/۳	۳۷/۱	۵۴/۶	۷/۷	۴۱/۲	۵۱/۱	۱۴۰۴
۸/۶	۳۷/۵	۵۳/۹	۷/۹	۴۱/۷	۵۰/۴	۱۴۰۵

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

تحلیل گزارشات بالا نشان دهنده‌ی کاهش تعداد افراد خانوار (بعد خانوار) و پیرشدن جامعه روستایی است. در شرایطی که نرخ رشد جمعیت کل کشور در ۵۰ سال گذشته کاهش یافته و از ۲/۷۱ به ۱/۲۴ رسیده است؛ نرخ رشد جمعیت مناطق روستایی با کاهش بسیار شدیدتر از ۱/۱۱ به ۰/۶۸ رسیده است و این به منزله‌ی تهدیدی جدی برای بخش کشاورزی است. براساس آخرین سرشماری عمومی، میزان باسوادی جمعیت شش سال و بالاتر مناطق روستایی، در سال ۱۳۹۵، برای جمعیت زنان و مردان، به ترتیب، ۷۲/۸۵ و ۸۳/۹۲ درصد و این میزان برای عشایر کوچنده ۶۳ درصد بوده است. طبق سرشماری کشاورزی سال ۱۳۹۳، از ۴ میلیون بهره‌بردار بخش کشاورزی، ۳۴/۳ درصد بی‌سواد، ۳۵/۱ درصد دارای تحصیلات ابتدایی و یا توانایی خواندن و نوشتن، ۲۵/۳ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی، ۰/۸ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم و بالاتر در رشته‌های کشاورزی و ۴/۴ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم و بالاتر در رشته‌های غیر کشاورزی می‌باشند که در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵- وضعیت سواد بهره‌برداران کشاورزی

سطح سواد	تعداد بهره‌برداران	درصد جمعیت
بی‌سواد	۱۳۷۶۲۸۵	۳۴/۳
ابتدایی و توانایی خواندن و نوشتن	۱۴۰۶۹۷۴	۳۵/۱
راهنمایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی	۱۰۱۴۲۴۳	۲۵/۳
فوق دیپلم و بالاتر در رشته‌های کشاورزی	۳۱۶۴۱	۰/۸
فوق دیپلم و بالاتر در رشته‌های غیر کشاورزی	۱۷۷۷۴۶	۴/۴

منبع: سرشماری کشاورزی، ۱۳۹۳

۳- وضعیت نیروی انسانی بخش کشاورزی سایر کشورها

بررسی آمارها نشان می‌دهد میانگین سن کشاورزان کشور آمریکا از ۵۸/۳ در سال ۲۰۱۲ به ۵۹/۴ در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. بر این اساس، نسبت کشاورزان مسن (بالای ۶۵ سال) به کشاورزان جوان (زیر ۳۵ سال) طی بازه زمانی مذکور از ۵/۸۵ به ۶/۴۱ برابر افزایش یافته است. همچنین در سال ۲۰۱۸ نسبت کشاورزان مسن (بالای ۶۵ سال) به کل کشاورزان در کره جنوبی ۴۴/۷ بوده است. علاوه بر این میانگین سن کشاورزان در ژاپن ۶۷، آفریقا ۶۰ سال به بالا و در اتحادیه اروپا ۵۸/۳ سال گزارش شده است. جمعیت نیروی کار مسن بخش کشاورزی (بالای ۶۵ سال) در پرتغال ۴۱/۶، ایرلند ۲۱/۷، انگلستان ۱۸/۶ و ترکیه ۱۰ درصد می‌باشد. طی سال ۲۰۱۶، در اتحادیه اروپا، ۹/۷ میلیون نفر در بخش کشاورزی اشتغال داشته‌اند که از این تعداد

۷۱/۵ درصد نسبتاً مسن (بالای ۶۵ سال) بوده‌اند؛ به طوری که از هر ده نفر فقط یک نفر دارای سن زیر ۴۰ سال بوده است. سهم شاغلین بخش کشاورزی اتحادیه اروپا از ۵/۷ درصد از کل شاغلین در سال ۲۰۰۵ به ۴/۲ درصد در ۲۰۱۶ کاهش پیدا کرده است. همچنین، نیروی کار دائمی بخش کشاورزی در اتحادیه اروپا در همان بازه زمانی، ۹/۵ میلیون نفر کاهش یافته است. این آمار نشان دهنده کاهش جذابیت بخش کشاورزی برای ورود جوانان به این حوزه در بسیاری از کشورهاست.

بررسی وضعیت دانش و مهارت کشاورزان در اتحادیه اروپا^۱، نشان داده است که ۷۰/۷ درصد از مدیران مزرعه در ۲۷ کشور این اتحادیه، فقط دارای تجربه عملی، ۲۰/۷ درصد بهره‌مند از آموزش مقدماتی کشاورزی و ۸/۶ درصد آنان آموزش تکمیلی کشاورزی را گذرانده‌اند. در ۲۰ کشور عضو اتحادیه اروپا، حداقل نیمی از مدیران مزرعه فقط دارای تجربه عملی بودند، که در رومانی، یونان، بلغارستان و قبرس بیش از ۹۰ درصد مدیران چنین ویژگی داشتند. در حالی که در ایتالیا، ۹۰/۸ درصد مدیران مزرعه دوره‌های آموزش مقدماتی کشاورزی را طی کرده بودند و صرفاً ۳/۱ درصد از آنان فقط دارای تجربه عملی بودند. در هلند و آلمان بیش از ۵۰ درصد از کشاورزان آموزش‌های مقدماتی کشاورزی را گذرانده بودند. در مورد آموزش‌های تکمیلی کشاورزی، بیش‌ترین نسبت مدیران آموزش دیده (۵۰ درصد) به لوکزامبورگ مربوط بود و در جمهوری چک، فرانسه، لتونی، لهستان، اتریش و استونی بیش از ۲۵ درصد مدیران مزرعه این دوره‌ها را گذرانده بودند. کم‌ترین نسبت (کم‌تر از ۱ درصد) آموزش‌های تکمیلی کشاورزی در مالت، یونان، قبرس و رومانی گزارش شده است. در اتحادیه اروپا، ۴۰/۷ درصد از افراد شاغل در کشاورزی حداقل دارای سطح تحصیلات ابتدایی، ۵۰/۲ درصد سطح متوسطه و ۸/۹ درصد دانش آموخته سطح تحصیلات عالی بودند. این موضوع گویایی برخورداری اکثریت قریب به اتفاق مدیران مزرعه در اتحادیه اروپا (۹۹/۶ درصد) از حداقل سطح سواد رسمی و برخورداری نسبت قابل توجهی از آنان از آموزش‌های مقدماتی و تکمیلی کشاورزی است.

۴- مروری بر تجارب جهانی برای توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی بخش کشاورزی

برنامه‌های آموزشی کشاورزی در اغلب کشورهای دنیا در قالب دو رویکرد (۱) آموزش‌های رسمی کشاورزی بلند مدت برای تربیت دانش‌آموزان و دانشجویان در رشته‌های کشاورزی و (۲) ترویج و توسعه ظرفیت‌های جوانان روستایی از طریق خدمات ترویج کشاورزی به جامعه روستایی

۱. به جز کشور کرواسی که داده‌ها آن موجود نبوده است.

به منظور ارتقای ظرفیت‌های روانشناختی، فرهنگی، دانشی و اجتماعی کودکان، نوجوانان و جوانان در قالب مجموعه‌ای از برنامه‌های آموزش غیر رسمی و ارتباطی ارائه می‌شود.

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۹۹۹ میلادی، یونسکو در ارتباط با تنزل کیفیت و کمیت آموزش‌های حرفه‌ای در جهان از جمله در مورد آموزش‌های کشاورزی هشدار جدی داد. اگر چه در بسیاری از ممالک دنیا از جمله در اغلب کشورهای آسیایی و آفریقایی، این پیش‌بینی درست بود اما آموزش‌های کشاورزی در همه جای دنیا، تنزل معنی‌داری نداشته است. عامل پیشتازی برخی کشورهای معدود جهان در افزایش کیفیت و کمیت آموزش کشاورزی عبارتند از (۱) باور به ضرورت و اولویت آموزش‌های کشاورزی و تداوم سرمایه‌گذاری، (۲) بازنگری نظام آموزش کشاورزی بر مبنای یک راهبرد سیستمی و آینده‌نگارانه، (۳) تلاش در قالب یک عرصه نهادی تکثرگرا و مبتنی بر تعاملات شبکه‌ای هم‌افزا.

فرانسه از سال ۲۰۰۷ به منظور تربیت نیروی انسانی کارآمد برای پاسخگویی به نیازهای بخش کشاورزی، با راه‌اندازی دوره‌های سه ساله مقطع متوسطه کشاورزی، شرایط لازم را برای تداوم سرمایه‌گذاری‌ها و جلوگیری از افت شاخص‌های کلیدی نظام آموزش فراهم نموده است. این آموزش‌ها از طریق ساختاری حرفه‌ای متشکل از ۲۵ مدرسه دولتی و ۴۳۰ کنشگر بخش خصوصی، تحت نظارت وزارت کشاورزی و شیلات، ارائه می‌شود.

در ژاپن یک آموزشگاه کشاورزی در سطح ملی و ۴۱ آموزشگاه در سطح استانی مشغول فعالیت و ارائه آموزش‌های کشاورزی از مرحله مقدماتی تا پیشرفته برای جوانان قبل از ورود به عرصه کار هستند.

بررسی تجربه‌های آموزش کشاورزان آینده در جهان نشان می‌دهد که ایالات متحده آمریکا در این زمینه پیش قدم بوده است. در آمریکا، پیشینه برنامه‌های ترویج ویژه جوانان روستایی به سال ۱۹۰۲ و تلاش‌ها برای ایجاد سازمان‌های جوانان در قالب باشگاه‌های چهار اچ^۱ باز می‌گردد. این باشگاه‌ها در بسیاری از کشورها دیگر نیز تشکیل شده‌اند. هدف اصلی این باشگاه‌ها، توسعه مهارت‌های شهروندی، رهبری، مسئولیت‌پذیری و مهارت‌های زندگی جوانان از طریق برنامه‌های یادگیری تجربی است. در آغاز باشگاه‌های جوانان روستایی در قالب باشگاه‌های 4-H با تصویب قانون اسمیت-لیور در سال ۱۹۱۴ در آمریکا رسمیت یافتند. در حقیقت موضوع کشاورزان آینده از سال ۱۹۲۸ میلادی در کشور آمریکا مطرح و به تدریج از نظر وسعت و محدوده فعالیت در سرتاسر جهان گسترش پیدا کردند.

۱. (Head, Heart, Hands, Health) 4H: شعار باشگاه‌های جوانان روستایی (تفکر، قلب، دست و سلامتی) برای خدمت به باشگاه، جامعه، کشور و جهان

ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۹ به منظور فراهم‌سازی الزامات توسعه کمی و کیفی آموزش‌های متوسطه و کاردانی کشاورزی و اتخاذ رویکرد تلفیق سیستمی آموزش‌ها به صورت میان رشته‌ای و مشارکتی، بازنگری و به‌روزرسانی نظام آموزش رسمی کشاورزی را انجام داده است. ساختار جدید آموزش کشاورزی آمریکا مشتمل بر شبکه نهادی مبتنی بر تعاملات حرفه‌ای به منظور تدارک آموزش‌های مقدماتی و تکمیلی با هدف تربیت نیروی انسانی کارآمد برنامه‌ریزی شده است. به منظور ارتقای سطح دانش کشاورزی دانش‌آموزان، علاوه بر آموزش‌های رسمی، جذاب‌سازی کشاورزی و برنامه جامع یادگیری در حوزه خدمات مختلف کشاورزی، مبتنی بر یادگیری تجربی، بسط تجارب مزرعه تا کلاس و بازار شناسی با بهره‌گیری حداکثری از فعالیت‌های عملی مد نظر قرار گرفته است.

کشورهای مختلف برنامه‌های ترویج ویژه‌ای برای توسعه ظرفیت جوانان روستایی دارند. به عنوان مثال در آمریکا، پیشینه برنامه‌های ترویج ویژه جوانان روستایی به سال ۱۹۰۲ و تلاش‌ها برای ایجاد سازمان‌های جوانان در قالب باشگاه‌های چهار اچ^۱ باز می‌گردد. این باشگاه‌ها در بسیاری از کشورها دیگر نیز تشکیل شده‌اند. هدف اصلی این باشگاه‌ها، توسعه مهارت‌های شهروندی، رهبری، مسئولیت‌پذیری و مهارت‌های زندگی جوانان از طریق برنامه‌های یادگیری تجربی است. در چین نیز این باشگاه‌ها با هدف راهنمایی و آموزش جوانان روستایی فعالیت می‌کنند. تجارب موفق بین‌المللی نشان داده است که توجه به ضرورت حرکت در مسیر توسعه کشاورزی دانش‌بنیان، آموزش منابع انسانی همچنان اساس توسعه کشاورزی محسوب می‌گردد.

۵- بررسی اجمالی وضعیت آموزش نیروی انسانی بخش کشاورزی ایران

برنامه‌های آموزش کشاورزی در قالب آموزش رسمی^۲، غیررسمی^۳ و رسمیت‌نیافته^۴ دسته‌بندی می‌شوند. آموزش‌های رسمی منجر به ارایه مدرک تحصیلی و آموزش‌های غیررسمی منجر به صدور گواهی‌نامه می‌شوند ولی آموزش‌های رسمیت‌نیافته به طور معمول منجر به صدور گواهی‌نامه یا مدرک نمی‌شوند.

۱. 4 H (Head, Heart, Hands, Health) شعار باشگاه‌های جوانان روستایی (تفکر، قلب، دستم و سلامتی‌ام برای خدمت به باشگاه، جامعه، کشور و جهان)

2. Formal Education
3. Informal Education
4. Non-formal Education

۵-۱- آموزش‌های رسمی کشاورزی

۵-۱-۱- آموزش‌های متوسطه کشاورزی

روند تغییرات تعداد دانش‌آموزان کشاورزی در جدول ۶ نشان داده شده است. همانطور که اطلاعات جدول ۶ نشان می‌دهد آمارهای مرتبط با دانش‌آموزان کشاورزی که امید است در آینده به عنوان شاغلین بخش، به عرصه تولید ورود کنند، حاکی از آن است که تعداد و سهم دانش‌آموزان متوسطه دوم در رشته‌های کشاورزی (فنی و حرفه‌ای و کاردانش) کشور در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بالغ بر ۳۴۰۰۰ نفر از جمعیت ۲/۸۷ میلیون نفری دانش‌آموزان می‌باشد که این میزان ۱/۱۹ درصد از جمعیت کل دانش‌آموزی کشور را به خود اختصاص داده است. در زمینه آموزش‌های رسمی مقطع متوسطه، وزارت جهاد کشاورزی در همین سال تحصیلی، قریب به ۶۵۰۰ نفر دانش‌آموز کاردانش و فنی و حرفه‌ای (در قالب برونسپاری و وابسته) و همچنین توان‌افزایی و سنجش مهارت برای حدود ۱۶ هزار نفر مهارت‌آموز در سال ۱۴۰۰، در چهارده رشته دیپلم کشاورزی را برنامه‌ریزی و اجرا کرده است. روند تغییرات تعداد دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی در دهه اخیر (جدول ۶) و تعداد دانش‌آموزان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ (جدول ۷)، حاکی از این است که نسبت دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی به کل دانش‌آموزان کشور بسیار پایین است. بدیهی است که عدم اتخاذ تدابیر مناسب در این خصوص، برنامه آموزش متوسطه برای تربیت کشاورزان آینده را با مشکل جدی مواجه می‌سازد.

جدول ۶- روند تغییرات تعداد دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی در یک دهه اخیر

سال تحصیلی	وزارت جهاد کشاورزی	وزارت آموزش و پرورش	جمع کل رشته‌های کشاورزی	دانش‌آموزان مقطع متوسطه کل کشور	نسبت دانش‌آموزان کشاورزی به کل دانش‌آموزان مقطع متوسطه کشور
۱۳۹۰-۹۱	۷۳۴۸	۱۹۸۶۱	۲۷۲۰۹	۱۸۱۳۹۱۸	۱/۵
۱۳۹۱-۹۲	۱۱۶۲۵	۱۵۹۰۵	۲۷۵۳۰	۱۸۳۵۳۶۳	۱/۵
۱۳۹۲-۹۳	۹۲۹۸	۱۸۳۸۰	۲۷۶۷۸	۱۸۴۶۷۳۹	۱/۴
۱۳۹۳-۹۴	۵۴۵۹	۲۱۵۱۴	۲۶۹۷۳	۱۷۸۳۶۴۴	۱/۵
۱۳۹۴-۹۵	۴۵۹۷	۱۸۷۹۷	۲۳۳۹۴	۱۷۸۹۹۳۸	۱/۳
۱۳۹۵-۹۶	۳۴۴۹	۱۶۰۴۸	۱۹۴۹۷	۱۷۸۹۵۴۰	۱/۱
۱۳۹۶-۹۷	۳۹۰۷	۱۶۸۰۸	۲۰۷۱۵	۱۷۷۵۱۰۵	۱/۲
۱۳۹۷-۹۸	۶۴۳۶	۲۴۲۱۷	۳۰۶۵۳	۲۶۲۱۶۸۳	۱/۲
۱۳۹۸-۹۹	۶۴۲۰	۲۶۰۲۰	۳۲۴۴۰	۲۶۸۶۴۲۱	۱/۲
۱۴۰۰-۱۴۰۱	۶۵۸۶	۲۷۵۵۴	۳۴۱۴۰	۲۸۷۳۰۸۱	۱/۲

جدول ۷- تعداد دانش‌آموزان شاغل به تحصیل رشته‌های کشاورزی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

برنامه	دستگاه متولی	پایه دهم	پایه یازدهم	پایه دوازدهم	جمع
فنی و حرفه‌ای	وزارت آموزش و پرورش	۴۰۴۲	۳۶۵۶	۳۶۰۴	۱۱۳۰۲
	وزارت جهادکشاورزی	۴۱۵	۱۸۸	۷۴	۶۷۷
کار و دانش	وزارت آموزش و پرورش	۶۱۰۹	۵۵۰۰	۴۶۴۳	۱۶۲۵۲
	وزارت جهادکشاورزی (برون سپاری)	۱۹۳۲	۱۸۷۴	۱۳۸۵	۵۱۹۱
	وزارت جهادکشاورزی (وابسته)	۴۴۸	۱۳۸	۱۳۲	۷۱۸
جمع کل دانش‌آموزان		۱۲۹۴۶	۱۱۳۵۶	۹۸۳۸	۳۴۱۴۰

۵-۱-۲- آموزش‌های عالی کشاورزی

مطالعات و بررسی‌ها در قالب ماده ۲۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی نشان‌دهنده روند کاهش علاقه‌مندی برای تحصیل در رشته‌های کشاورزی است. به طوری که در حال حاضر تنها حدود ۶ درصد از کل دانشجویان کشور، در رشته‌های کشاورزی مشغول به تحصیل می‌باشند. طی سال‌های گذشته، جمعیت دانش‌آموختگان بخش کشاورزی طبق آمار وزارت علوم تحقیقات و فناوری به طور مستمر روند کاهشی را طی نموده است؛ به طوری که از ۳۵۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۴ به ۲۲۶۵۹ نفر در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است (جدول ۸). تقاضای اجتماعی برای ثبت نام در رشته‌های کشاورزی روند کاهشی داشته و این موضوع به خصوص در مقطع کاردانی و کارشناسی قابل تامل است؛ به طوری که مجموع ثبت‌نام‌شدگان از ۶۰۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۹ به ۲۳۳۳۵ نفر در سال ۹۹ کاهش یافته است. کاهش تمایل جوانان برای تحصیل در رشته‌های کشاورزی، می‌تواند نقصان نیروی انسانی متخصص مورد نیاز بخش کشاورزی در آینده را در پی داشته باشد، از این رو سیاستگذاری و برنامه‌ریزی جامع برای گرایش جوانان به تحصیل در رشته‌های کشاورزی با هدف تربیت کشاورزان آینده ضروری است.

با توجه به نیاز بخش کشاورزی به نیروی انسانی دارای تحصیلات عالی در حوزه‌های مختلف، خصوصاً آموزش و تربیت تکنسین ماهر و بر اساس نیازسنجی آموزش عالی بخش کشاورزی (ماده ۲۱ قانون افزایش بهره‌وری) طی یک دوره پنج ساله، بیانگر آن است که نیاز اعلام شده با تعداد ثبت‌نام‌شدگان در کلیه مقاطع مختلف رشته‌های کشاورزی همخوانی ندارد. این مشکل در مقطع کاردانی بسیار مشهود می‌باشد به طوری که به عنوان نمونه در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ در مقطع کاردانی نیاز اعلام شده ۱۹۶۴۸ نفر می‌باشد در صورتی که در همین سال تعداد ۷۳۳۴ نفر ثبت‌نام نموده‌اند. جدول ۸ تعداد نیاز اعلام شده و ثبت‌نامی در طی سال‌های تحصیلی ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول ۸- روند تغییرات تعداد دانشجویان ثبت نام شده و اعلام نیاز مقاطع آموزش عالی رشته های کشاورزی در سال های اخیر

سال تحصیلی	کاردانی		کارشناسی		کارشناسی ارشد		دکتری حرفه ای		دکتری تخصصی	
	اعلام نیاز	ثبت نام	اعلام نیاز	ثبت نام	اعلام نیاز	ثبت نام	اعلام نیاز	ثبت نام	اعلام نیاز	ثبت نام
۱۳۹۴-۹۵	۱۶۲۹۵	۵۵۶۱	۲۰۰۸۰	۲۲۶۰۹	۶۴۷۲	۱۳۵۲۴	-	۱۴۳۸	۱۹۸۲	۲۷۸۹
۱۳۹۵-۹۶	۱۷۷۴۸	۵۱۷۹	۱۲۳۵۰	۱۷۲۱۱	۴۲۸۵	۱۱۵۰۵	۶۱۵	۱۴۵۱	۶۷۹	۳۴۱۳
۱۳۹۶-۹۷	۱۷۶۲۱	۵۵۵۰	۱۱۱۱۴	۱۶۳۹۰	۳۸۷۲	۹۱۰۵	۶۱۵	۱۳۱۸	۵۵۳	۲۴۹۹
۱۳۹۷-۹۸	۱۷۴۶۲	۱۳۶۴	۱۱۶۶۳	۱۵۱۶۶	۴۵۳۹	۸۳۷۱	۶۱۵	۲۹۱۳	۸۳۵	۲۲۳۳
۱۳۹۸-۹۹	۱۹۷۴۵	۳۴۵۸	۱۳۸۲۴	۱۵۹۲۵	۴۴۴۵	۶۷۶۲	۶۱۵	۹۲۲	۸۴۱	۲۲۱۰
۱۳۹۹-۴۰۰	۱۹۷۴۵	۲۹۱۴	۱۳۸۲۴	۱۲۰۶۵	۴۴۴۵	۵۶۸۶	۶۱۵	۷۹۶	۸۴۱	۱۸۷۴
جمع کل	۱۰۸۶۱۶	۲۴۰۲۶	۸۲۸۵۵	۹۹۳۶۶	۲۸۰۵۸	۵۴۹۵۳	۳۰۷۵	۸۸۳۸	۵۷۳۱	۱۵۰۱۸

جدول ۹- روند تغییرات تعداد دانشجویان مقاطع آموزش عالی رشته های کشاورزی در سال های اخیر

سال تحصیلی	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه ای	دکتری تخصصی	جمع کل دانشجویان کشاورزی	جمع کل دانشجویان کشور	نسبت (درصد)
۱۳۸۸-۸۹	۲۱۸۵۷	۳۳۱۳۴	۴۳۴۴	۵۹۵	۵۷۵	۶۰۵۰۵	۸۲۲۸۵۲	۷/۳
۱۳۸۹-۹۰	۱۴۱۴۲	۴۲۲۰۰	۱۳۱۶۷	۱۳۴۲	۷۹۷	۷۱۶۴۸	۱۰۵۴۲۵۹	۶/۷
۱۳۹۰-۹۱	۱۳۵۱۰	۴۸۶۹۳	۱۳۶۶۴	۱۲۸۵	۱۶۷۳	۷۸۸۲۵	۱۱۹۴۹۲۶	۶/۵
۱۳۹۱-۹۲	۱۰۱۲۹	۳۹۹۰۳	۱۴۱۳۶	۱۲۴۹	۱۷۸۰	۶۷۱۹۷	۱۱۷۶۸۴۱	۵/۷
۱۳۹۲-۹۳	۷۳۳۴	۲۹۷۶۷	۱۴۷۰۱	۱۲۷۴	۲۲۶۹	۵۵۳۴۵	۱۱۵۵۶۲۰	۴/۷
۱۳۹۳-۹۴	۶۸۶۵	۲۲۶۷۱	۱۳۵۵۷	۱۲۸۸	۲۸۴۵	۴۷۲۲۶	۱۱۸۶۲۸۶	۳/۹
۱۳۹۴-۹۵	۵۵۶۱	۲۲۶۰۹	۱۳۵۲۴	۱۴۳۸	۲۷۸۹	۴۵۹۲۱	۱۱۷۴۸۹۷	۳/۹
۱۳۹۵-۹۶	۵۱۷۹	۱۷۲۱۱	۱۱۵۰۵	۱۴۵۱	۳۴۱۳	۳۸۷۵۹	۱۰۶۴۰۷۱	۳/۶
۱۳۹۶-۹۷	۵۵۵۰	۱۶۳۹۰	۹۱۰۵	۱۳۱۸	۲۴۹۹	۳۴۸۶۲	۱۰۰۲۱۲۹	۳/۴
۱۳۹۸-۹۹	۵۲۶۴	۴۶۹۴۵	۱۹۰۵۸	۳۶۹۶	۱۰۳۴۶	۸۵۳۰۹	-	-

در آمار ردیف های آخر جدول های ۹ و ۸ اطلاعات دانشگاه آزاد اسلامی لحاظ نشده است.

۵-۲- آموزش های غیر رسمی کشاورزی

با توجه به وظایف ذاتی وزارت جهاد کشاورزی برای ارتقای سطح دانش و مهارت بهره برداران

بخش کشاورزی، آموزش‌های غیررسمی مهارت‌آموزی همه ساله برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود؛ به طوری که بر اساس آمار، از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۴۰۰ افزایش بیش از ۴ برابری سرانه آموزش مهارتی بهره‌برداران و علاقه‌مندان ورود به بخش کشاورزی به وقوع پیوسته است (افزایش سرانه آموزش بهره‌برداران و علاقه‌مندان ورود به بخش کشاورزی از ۳۲ دقیقه در سال ۱۳۹۲ به ۱۲۶ دقیقه در سال ۱۴۰۰). به عنوان مثال بخشی از خدمات آموزش غیررسمی کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۴۰۰ در برگیرنده آموزش‌های مهارتی ویژه شاغلین و علاقه‌مندان ورود به بخش به میزان حدود ۱/۶ میلیون نفر روز، اجرای آموزش‌های مهارتی برای حدود ۴ هزار نفر از جامعه عشایری به میزان ۱۱ هزار نفر روز، ارائه آموزش‌های مهارتی برای بیش از ۷۹۲ هزار نفر روز سربازان وظیفه علاقه‌مند به کسب مهارت کشاورزی، توانمندسازی شبکه عاملین ترویج غیردولتی با ارائه بیش از ۴۰ هزار نفر روز آموزش و همچنین توانمندسازی زنان روستایی و عشایری با ارائه آموزش‌های مختلف به میزان ۵۳ هزار نفر روز بوده است. به رغم افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در سال‌های اخیر، به دلیل تعداد زیاد و تنوع گسترده بهره‌برداران بخش کشاورزی و فعالیت‌های آنان، این میزان آموزش به طور کامل پاسخگوی سطح آموزش مورد نیاز جامعه کشاورزی نیست.

۵-۳- آموزش‌های رسمیت‌یافته‌ی کشاورزی

بررسی تاریخ ترویج کشاورزی کشور گویای توسعه فعالیت‌های جوانان روستایی از اوایل دهه‌ی ۱۳۳۰ است. در قالب چنین رویکردی در سال ۱۳۴۰ «اداره کل فعالیت‌های جوانان روستایی» در کنار چهار اداره کل خدمات اداری، ترویج کشاورزی، ترویج خانه‌داری و آموزش و اطلاعات در سازمان ترویج کشاورزی، فعالیت خود را به طور رسمی آغاز کرد. در سال‌های بعد، «باشگاه‌های چهار دال جوانان روستایی»^۱ نیز در کشور با هدف توسعه ظرفیت‌ها و آموزش جوانان روستایی ایجاد شد تا نسبت به ترغیب جوانان روستایی برای ورود به بخش کشاورزی اقدام نماید. طی سال‌های ۱۳۶۴ تا ۱۳۷۱ مروجان کشاورزی و کارشناسان این امر در مناطق مختلف کشور برای پیگیری حرکت پرورش و آموزش جوانان روستایی تلاش‌های پراکنده و گوناگونی معمول داشتند. تشکیل باشگاه‌های جوانان روستایی در سال ۱۳۷۲، مجدداً منطبق با وضعیت فرهنگی اجتماعی مناطق به‌عنوان یک الگو مورد قبول و پذیرش برنامه‌های ترویج کشاورزی قرار گرفت، به طوری که در سال ۱۳۷۷ تعداد باشگاه‌های جوانان روستایی به ۶۹۰ باشگاه رسید (۵۷۷ باشگاه پسران و ۱۱۳ باشگاه دختران روستایی). با تشکیل نهاد جهاد سازندگی، خانه‌های ترویج کشاورزی و کتابخانه‌های روستایی نیز به منظور ظرفیت‌سازی

۱. باشگاه‌های جوانان روستایی با شعار چهار دال به نشانه اختصاری چهار کلمه دانش، دل، دست و دوام سلامتی)

جوانان روستایی ایجاد شد. این برنامه تا زمان ادغام دو وزارتخانه ادامه داشت، ولی پس از آن به دلیل دیده نشدن جایگاه سازمانی، به دست فراموشی سپرده شد. توسعه ظرفیت‌های جوانان روستایی و عشایری نیز با راه‌اندازی کانون‌های جوانان روستایی و عشایری در سال ۱۳۹۹ در دستور کار معاونت آموزش و ترویج قرار گرفته است. در قالب این برنامه تا پایان سال ۱۴۰۰ تعداد ۶۴ کانون جوانان روستایی و عشایری در سطح کشور تاسیس شده است.

بررسی تاریخ ترویج کشاورزی در ایران گویای توسعه فعالیت‌های جوانان روستایی از اوایل دهه ۱۳۳۰ است. در ایران نیز بر مبنای الگوی 4-H و با همکاری کارشناسان ستادی از سوی مروجان و کارشناسان میدانی ترویج در سال ۱۳۳۵ باشگاه "۴د" با هدف ارتقای دانش کشاورزی جوانان روستایی، ترغیب آنان به مشارکت در فعالیت‌های گروهی و کسب مهارت در به کارگیری فناوری‌ها در برخی منطقه‌های روستایی کشور تاسیس شد (کازم‌زاده و همکاران، ۱۳۷۵). در ادامه چنین رویکردی در سال ۱۳۴۰ «اداره کل فعالیت‌های جوانان روستایی» در کنار چهار اداره کل دیگر (اداره کل‌های خدمات اداری، ترویج کشاورزی، ترویج خانه‌داری و آموزش و اطلاعات) در سازمان ترویج کشاورزی، فعالیت خود را به‌طور رسمی آغاز کرد. پس از انقلاب اسلامی، در شهریور ۱۳۷۳ دستور کار اجرایی "برنامه فعالیت آموزش جوانان روستایی" توسط سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی صادر و به دنبال آن نخستین باشگاه جوانان روستایی در یکی از دهستان‌های شهرستان ساری افتتاح شد. البته در ادامه کار باشگاه‌ها، چون این طرح نتوانست هم‌پای هدف‌های پیشرفته خود حرکت کند، موفقیتی به دست نیامد و به تدریج فعالیت باشگاه‌ها در سال ۱۳۷۵ کاهش یافت و به تعطیلی گرایید (فتحی مقدم، ۱۳۸۷).

۶- چالش‌ها و موانع تامین و توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی آینده بخش کشاورزی

- ◀ کم‌توجهی به ظرفیت بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور
- ◀ نامساعد بودن بستر فرهنگی جامعه در خصوص کشاورزی و جامعه روستایی و عشایری
- ◀ فقدان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامع، منسجم و یکپارچه
- ◀ فقدان قانونمندی مشخص برای اشتغال در بخش کشاورزی
- ◀ کم‌توجهی و به رسمیت نشناختن یادگیری تجربی، دانش بومی، تجارب و مهارت
- ◀ نبود نظام صلاحیت حرفه‌ای کشاورزی و لزوم سنجش مهارت بهره‌برداران و علاقه‌مندان ورود به بخش
- ◀ فاصله معنادار آموزش‌های کشاورزی با نیاز واقعی بخش

- ◀ ضعف در عوامل انگیزشی برای جذب جوانان در آموزش‌های رسمی مهارتی کشاورزی
- ◀ پایین بودن سهم بخش کشاورزی در پذیرش دانش‌آموزان در آموزش متوسطه کشور
- ◀ ضعف بنیة علمی و عملی دانشجویان و دانش‌آموختگان کشاورزی
- ◀ عدم تمایل بخش‌های تولیدی و تجاری کشاورزی در جذب دانش‌آموختگان کشاورزی
- ◀ پایین بودن سهم آموزش عالی کشاورزی در آموزش‌های مهارتی کشور
- ◀ کمبود نیروی انسانی متخصص و علاقه‌مند به ورود به مشاغل کشاورزی
- ◀ هرم نامتوازن تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش

۷- ارکان طرح کشاورزان آینده ایران

طرح کشاورزان آینده ایران به منظور زمینه‌سازی برای تامین و توسعه سرمایه انسانی و اجتماعی آتی بخش کشاورزی مشتمل بر ارکان ذیل تهیه شده است.

۷-۱- اسناد بالادستی و الزامات قانونی

- ◀ قانون تشکیل سازمان آموزش کشاورزی مصوبه ۱۳۵۴/۲/۲۸ (موضوع استفاده از کلیه امکانات آموزشی کشاورزی پراکنده در واحدهای بخش عمومی و فراهم ساختن تسهیلات لازم جهت تربیت نیروی انسانی مورد نیاز امور کشاورزی تا سطح متخصص فنی (تکنیسین) برای رشته‌های مختلف کشاورزی)
- ◀ مصوبه هیات وزیران به شماره ۲۷۷۶۳ ت ۴۴۴ ه مورخ ۱۳۷۱/۹/۲۸ (موضوع همکاری وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مراکز تولیدی و آموزشی در اجرای نظام جدید آموزش متوسطه)
- ◀ مصوبه هیات وزیران به شماره ۱۳۵۵۸ ت ۱۴۱۴۴ ه مورخ ۱۳۷۴/۱۱/۱ (موضوع اختصاص پنجاه درصد از ظرفیت پذیرش مراکز آموزشی تابع وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و امور اجتماعی برای پذیرش دانش‌آموزان شاخه کاردانش)
- ◀ ابلاغیه سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در مورد "منابع طبیعی" توسط مقام معظم رهبری به شماره ۷۶۲۳۱/۱ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۳ (موضوع تقویت آموزش و نظام اطلاع‌رسانی)
- ◀ شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی، مصوبه مورخ ۸۱/۴/۲ هیئت وزیران به شماره ۱/۱۸۸۰ ت ۲۵۶۳۸ ه (موضوع بند ۴ در خصوص برنامه‌ریزی و اجرای آموزش‌های علمی کاربردی و فنی حرفه‌ای اعم از رسمی و غیر رسمی شاغلین بخش کشاورزی و صنایع

روستایی در چارچوب سیاست‌های مصوب و همچنین آموزش روش‌ها و فنون نوین کشاورزی و دامداری به تولیدکنندگان)

◀ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (موضوع ماده ۲۱، جذب دانشجویان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی بر اساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی؛ ماده ۲۲، ایجاد شبکه مدیریت دانش و اطلاعات کشاورزی و روستایی برای ارائه خدمات علمی، آموزش‌های مهارتی، فنی ترویجی و سایر اطلاعات مورد نیاز؛ ماده ۲۳، کارورزی دانشجویان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی)

◀ نقشه جامع علمی کشور مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی (موضوع تربیت و توانمندسازی سرمایه انسانی؛ نهادینه کردن فرهنگ مهارت‌گرایی؛ هماهنگی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در بین دوره آموزش رسمی عمومی، آموزش مهارتی و حرفه‌ای و آموزش عالی به منظور تداوم فرآیند تعلیم و تربیت؛ جهت‌دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضایات کشور با توجه به آمایش سرزمین)

◀ قانون برنامه پنجم توسعه (موضوع بند واو ماده ۱۹۴، اولویت آموزش فنی و حرفه‌ای مستمر روستاییان با هدف توانمندسازی در استفاده از خدمات نوین و بهبود کیفیت تولیدات)

◀ سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی از سوی رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۲۸ (موضوع آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقاء توان کارآفرینی با مسوولیت نظام آموزشی کشور و توأم کردن آموزش و مهارت)

◀ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (موضوع مهارت‌آموزی و توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر)

◀ ابلاغیه سیاست‌های کلی کشاورزی توسط مقام معظم رهبری به تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۹ (موضوع توانمندسازی منابع انسانی؛ نوسازی نظام تولید کشاورزی بر مبنای دانش نوین و بومی‌سازی فناوری‌های روز، تربیت، حفظ و تجهیز نیروی انسانی مورد نیاز به منظور توسعه پایدار کشاورزی، حفاظت از منابع طبیعی، ارتقای سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی)

◀ ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی توسط مقام معظم رهبری به تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ (موضوع بندهای ۲ و ۳، محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار؛ پیشتازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور برای دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه)

◀ برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوبه ۱۳۹۵/۱۲/۲۵ (موضوع بند ۷

ماده ۲۷؛ آموزش صد هزار نفر از روستاییان و عشایر؛ بند ۳۱ ماده ۳۱ قانون در خصوص سرمایه‌گذاری برای نیاز جهت انجام امور تحقیقاتی و نظام نوین ترویج و انتقال فناوری، تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان، استقرار مدیریت دانش و تجهیز مراکز جهاد کشاورزی) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (موضوع ماده ۵۹، توانمندسازی تولیدکنندگان و ایجاد بستر مناسب انتقال دانش و یافته‌های تحقیقاتی و ماده ۶۱، گسترش کشاورزی صنعتی و دانش‌بنیان، فراهم نمودن زیرساخت‌های امنیت غذایی و ارتقای ارزش افزوده بخش کشاورزی بر مبنای ملاحظات توسعه پایدار)

قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به شماره ۲۸/۷۸۹۵۶ به تاریخ ۱۳۹۶/۸/۲۴ (موضوع گسترش شایستگی حرفه‌ای، ارتقای جایگاه آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کاهش فاصله سطح شایستگی نیروی کار کشور با سطح استاندارد جهانی، هماهنگی در سیاست‌گذاری کلان، مدیریت در برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و تربیت نیروی کار شایسته، نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی و چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی)

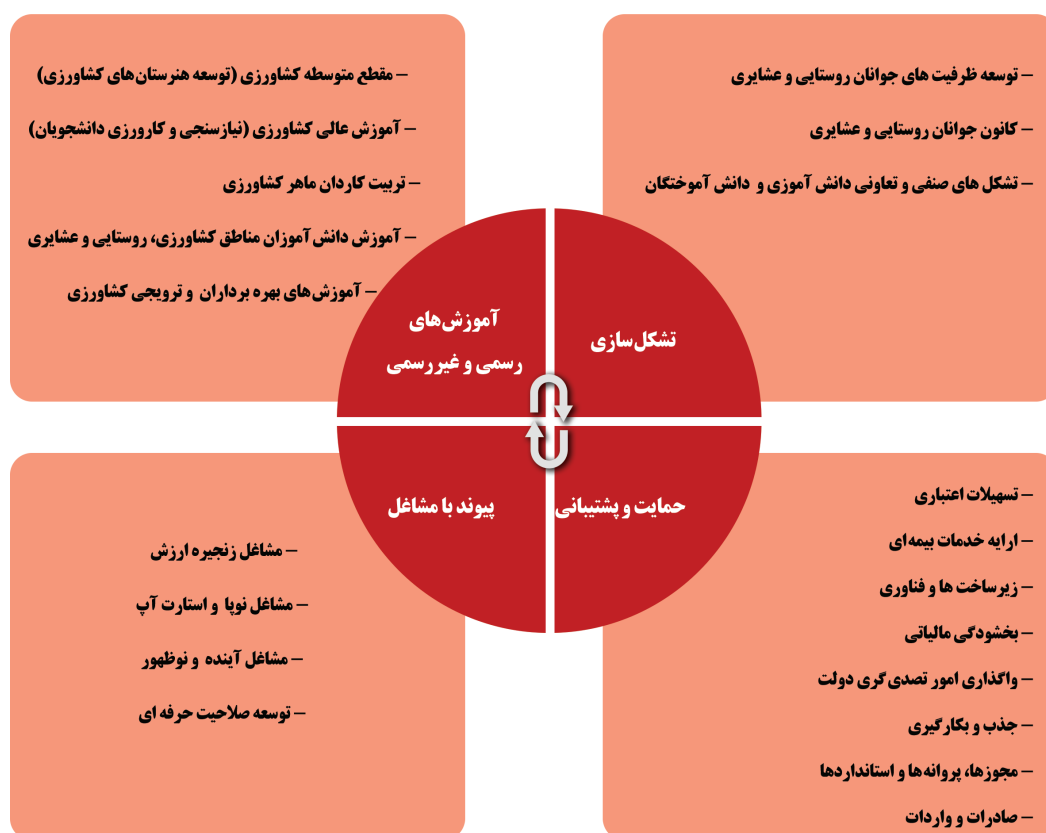
طبق بند ۶۵ ماده ۶۵ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰)، دولت موظف است تا به منظور افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی و اقتصاد دانش‌بنیان در طول اجرای قانون برنامه توسعه از طریق بازنگری و اصلاح ساختار نظام اداری دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و افزایش منابع و تجهیزات نسبت به افزایش سهم دانشگاه فنی و حرفه‌ای و دانشگاه جامع علمی-کاربردی در نظام آموزشی کشور اقدام و تجهیزات آموزشی هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای را به‌روز نماید.

مصوبه آیین‌نامه حمایت از تولید، دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین در حوزه آموزش و پرورش توسط هیئت وزیران در تاریخ ۱۴۰۱/۷/۲۰ و با ابلاغیه شماره ۱۳۳۱۸۶/ت ۶۰۳۶۹ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۷ با موضوع اولویت‌دهی به حمایت از ایجاد هنرستان‌های کشاورزی در جوار شهرک‌های کشاورزی توسط وزارت جهاد کشاورزی

۷-۲- الگوی مفهومی

الگوی مفهومی طرح کشاورزان آینده ایران، بیانگر مولفه‌های مختلف برای دستیابی به هدف نهایی در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۷-۲- الگوی مفهومی طرح کشاورزان آینده ایران

۷-۳- اهداف

- ◀ ارتقای سطح دانش و مهارت نیروی کار کشاورزی متناسب با اهداف توسعه پایدار در بخش کشاورزی
- ◀ توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی آینده بخش کشاورزی
- ◀ هدایت تحصیلی نوجوانان روستایی و علاقه‌مندان به فعالیت در بخش کشاورزی، به آموزش‌های متوسطه و عالی کشاورزی
- ◀ فرهنگ‌سازی و ایجاد انگیزه برای ترغیب دانش‌آموختگان کشاورزی به فعالیت در بخش کشاورزی
- ◀ پرورش و تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز بخش کشاورزی
- ◀ توسعه مهارت‌های شغلی، فردی و اجتماعی هنرجویان و دانشجویان کشاورزی
- ◀ توسعه دانش، نگرش و مهارت‌های فنی هنرجویان، دانشجویان کشاورزی و جوانان روستایی و عشایری

- ◀ هدایت شغلی دانش آموختگان کشاورزی به کسب و کارها و مشاغل بخش در راستای پایداری اشتغال و رونق اقتصاد کشاورزی، روستایی و عشایری

۷-۴- مخاطبان طرح

- ◀ کودکان، نوجوانان و جوانان ساکن در مناطق روستایی و عشایری
- ◀ کشاورزان، روستازادگان و فرزندان عشایر
- ◀ نوجوانان و جوانان ساکن در شهرهای برخوردار از اقتصاد کشاورزی محور
- ◀ علاقه‌مندان به فعالیت و ورود به بخش کشاورزی
- ◀ دانش آموزان و فارغ‌التحصیلان مقطع متوسطه کشاورزی (فنی و حرفه‌ای و کار دانش)
- ◀ کارکنان وظیفه نیروهای مسلح دارای مدرک تحصیلی در رشته‌های کشاورزی یا علاقه‌مند به یادگیری مهارت‌های کشاورزی
- ◀ دانشجویان و دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی

۷-۵- مرجع سیاست‌گذاری

وزارت جهاد کشاورزی به عنوان مرجع سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و راهبری با همکاری و مشارکت سایر نهادها و دستگاه‌های مرتبط شامل وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر نهادهای دولتی و غیردولتی ارائه‌دهنده آموزش‌های کشاورزی، اجرای طرح کشاورزان آینده را بر عهده دارد.

۷-۶- نهادها و دستگاه‌های همکار

- ◀ وزارت آموزش و پرورش
- ◀ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ◀ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ◀ سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، بنیاد ملی نخبگان، بانک کشاورزی، موسسات مالی و اعتباری، صندوق کار آفرینی امید و سایر نهادهای دولتی مرتبط
- ◀ دانشگاه فنی و حرفه‌ای
- ◀ دانشگاه جامع علمی کاربردی
- ◀ سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۷-۷- نهادها و تشکل‌های غیردولتی

◀ **بنیاد کشاورزان آینده ایران:** بنیاد کشاورزان آینده ایران، به عنوان نهادی غیردولتی با استقلال مالی و شخصیت حقوقی مستقل، به منظور برنامه‌ریزی برای جذب، نگهداشت، ظرفیت‌سازی و حمایت از کشاورزان آینده اعم از کشاورزان جوانان و جوانان ساکن مناطق روستایی و عشایری و سایر علاقه‌مندان به فعالیت در بخش کشاورزی تشکیل می‌شود. ارکان بنیاد مذکور شامل شورای مرکزی، شورا و شعب استانی، شورا و شعب شهرستانی و مجامع عمومی است.

◀ **کانون جوانان روستایی و عشایری ایران:** کانون جوانان روستایی و عشایری نهادی مردمی، مستقل و غیردولتی است که در سطح روستا یا مناطق عشایری، با هدف توسعه همه‌جانبه مهارت‌های فردی، اجتماعی و حرفه‌ای جوانان و نقش‌آفرینی موثر آنان در توسعه بخش کشاورزی و جوامع روستایی و عشایری فعالیت می‌نمایند.

◀ **انجمن دانش‌آموزی کشاورزی و منابع طبیعی:** انجمن دانش‌آموزی کشاورزی و منابع طبیعی با رویکرد فرهنگ‌سازی، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی در راستای تحقق اهداف طرح کشاورزان آینده ایران در تمامی واحدهای آموزشی مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری تشکیل می‌شود.

◀ **صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده ایران:** «صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده» به منظور حمایت از مخاطبان سازمان یادشده در قالب ارائه خدمات حمایتی از قبیل بورس تحصیلی، راه‌اندازی کسب و کار، کار حین تحصیل، برندسازی تولیدات، بیمه تکمیلی و سنوات خدمت و... تاسیس می‌شود.

◀ **سامانه ملی خدمات کشاورزی:** سامانه ملی خدمات کشاورزی به منظور ساماندهی نحوه ارائه خدمات در بخش، خرید و فروش نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و معرفی افراد دارای صلاحیت حرفه‌ای و همچنین توسعه فرصت‌های اشتغال، کاریابی، بازاریابی و بازرسانی برای دارندگان گواهی‌نامه صلاحیت حرفه‌ای راه‌اندازی می‌شود.

۸- ساماندهی آموزش و ترویج کشاورزی

ساماندهی آموزش و ترویج کشاورزی با هدف تربیت و توانمندسازی کشاورزان آینده، در قالب سه رویکرد (۱) آموزش‌های رسمی برای تربیت دانش‌آموزان و دانشجویان رشته‌های کشاورزی، (۲) توانمندسازی و توسعه ظرفیت‌های جوانان روستایی از طریق آموزش‌های غیر رسمی و

فعالیت‌های ترویجی و ۳) گسترش یادگیری تجربی از طریق ساز و کارهای غیردولتی به شرح ذیر تهیه و تدوین شده است.

۸-۱- آموزش‌های رسمی

۸-۱-۱- مقطع متوسطه کشاورزی

اجرای آموزش‌های رسمی کشاورزی در شاخه‌های تحصیلی فنی و حرفه‌ای و همچنین کاردانش کشاورزی از وظایف ذاتی وزارت آموزش و پرورش است که با همکاری وزارت جهاد کشاورزی در زمینه برنامه‌ریزی، تولید محتوا و همچنین نظارت انجام می‌شود. برای توسعه و ساماندهی آموزش‌های مقطع متوسطه کشاورزی بر اساس آمایش سرزمین، الزامات ذیر پیشنهاد می‌شود:

- ◀ سیاست‌گذاری و راهبری منسجم آموزش‌های رسمی مقطع متوسطه کشاورزی با مشارکت وزارتین آموزش و پرورش و جهاد کشاورزی
- ◀ توسعه هنرستان‌های کشاورزی و زیرساخت‌های آموزش مهارتی در مناطق روستایی و عشایری
- ◀ هدایت تحصیلی دانش‌آموزان مناطق روستایی و عشایری به تحصیل در رشته‌های کشاورزی توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری وزارت جهاد کشاورزی
- ◀ مشارکت وزارتین آموزش و پرورش و جهاد کشاورزی برای طراحی، تدوین و تصویب رشته‌های تحصیلی مورد نیاز بخش کشاورزی و منابع طبیعی
- ◀ احیای هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی
- ◀ پیگیری مشترک اعتبارات متناسب با برنامه توسعه آموزش‌های مقطع متوسطه کشاورزی
- ◀ اجرای دوره کارآموزی در واحدهای بهره‌برداری کشاورزی
- ◀ بازنگری و اصلاح محتوای آموزش متناسب با استاندارد سطوح صلاحیت حرفه‌ای و نیاز بازار کار
- ◀ عملیاتی نمودن "طرح آموزش همراه با تولید" با هدف کسب مهارت
- ◀ ارائه خدمات حمایتی از قبیل بورس تحصیلی، راه‌اندازی کسب و کار، "طرح آموزش همراه تولید"، برندسازی تولیدات، بیمه تکمیلی و سنوات خدمت و... ذیل صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده ایران.

۸-۱-۲- تربیت دانش‌آموزان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

با توجه به مأموریت اصلی وزارت آموزش و پرورش به عنوان مهم‌ترین نهاد تعلیم و تربیت رسمی عمومی و برخورداری از زیرساخت‌های کامل برای توانمندسازی دانش‌آموزان برای

ورود به عرصه‌های مختلف، انتظار می‌رود وزارت آموزش و پرورش با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی، برای ظرفیت‌سازی و توانمندسازی کودکان، نوجوانان و جوانان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری اقدام نماید. در راستای فرهنگ‌سازی و هویت‌بخشی به جایگاه واقعی کشاورزی و جوامع روستایی و عشایری و همچنین ظرفیت‌سازی، توانمندسازی و مهارت‌آموزی دانش‌آموزان مناطق یاد شده اقدامات زیر اجرایی شود:

- ◀ فرهنگ‌سازی و هویت‌بخشی به جایگاه کشاورزی، جوامع روستایی و عشایری در محتوای آموزشی و کتب درسی
- ◀ اجرای برنامه پلکانی مهارت‌آموزی کشاورزی برای دانش‌آموزان تمامی سطوح تحصیلی در مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری
- ◀ مهارت‌آموزی کشاورزی در قالب برنامه‌های پرورشی و فوق برنامه طی دوره تحصیل و اوقات فراغت
- ◀ تاسیس "انجمن کشاورزی و منابع طبیعی دانش‌آموزی" در تمامی واحدهای آموزشی مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

۸-۱-۳- آموزش عالی کشاورزی

برنامه‌ریزی برای جذب و توانمندسازی دانشجویان رشته‌های مختلف کشاورزی از وظایف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. با توجه به ماده ۲۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است، جذب دانشجویان برای رشته‌های کشاورزی را براساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی ساماندهی نماید. همچنین به استناد ماده ۲۳ قانون یاد شده، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سایر مراکز آموزش عالی کشور موظف هستند با هماهنگی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی نسبت به تعیین درس کارورزی دانشجویان رشته‌های کشاورزی اقدام نمایند. صدور گواهی فارغ‌التحصیلی برای دانشجویان کشاورزی منوط به تایید دوره عملی شش ماهه کارورزی توسط سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی می‌باشد.

مواد قانونی فوق با هدف کاهش فاصله معنادار آموزش‌های عالی با نیاز واقعی بخش به نیروی انسانی ماهر، در قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی لحاظ شده است. تامین نیروی متخصص و ماهر مورد نیاز از طریق نظام آموزش عالی، مستلزم عملیاتی شدن فوری مواد قانونی یاد شده و برخی موارد دیگر است که در زیر به آن اشاره شده است.

- ◀ سیاست‌گذاری منسجم آموزش‌های عالی کشاورزی توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

و مشارکت وزارت جهاد کشاورزی

◀ اجرایی شدن جذب دانشجویان رشته‌های کشاورزی بر اساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی (ماده ۲۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی)

◀ اجرایی شدن کارورزی شش ماهه دانشجویان رشته‌های کشاورزی (ماده ۲۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی)

◀ راه‌اندازی مراکز تربیت کاردان ماهر کشاورزی (تکنسین ماهر) توسط وزارت جهاد کشاورزی

◀ بازنگری رشته‌ها، دروس، سرفصل‌ها و محتوای آموزشی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی متناسب با نیاز واقعی بخش کشاورزی و استانداردهای سطوح صلاحیت حرفه‌ای

◀ ارائه خدمات حمایتی از قبیل بورس تحصیلی، راه‌اندازی کسب و کار، برندسازی تولیدات، کار حین تحصیل، بیمه تکمیلی و سنوات خدمت و ... ذیل صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده ایران

◀ شناسایی، جذب، حفظ و نگهداری استعدادها و نخبگان برای ورود و فعالیت در بخش کشاورزی

۸-۲- آموزش‌های غیر رسمی و فعالیت‌های ترویجی کشاورزی

راهبری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای توانمندسازی کشاورزان آینده و علاقه‌مندان ورود به بخش کشاورزی از طریق آموزش‌های غیررسمی و فعالیت‌های ترویجی، بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است. اگر چه وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی نیز با توجه به نقش و وظایف تعریف شده برای ارائه آموزش‌های غیررسمی مهارتی برای علاقه‌مندان ورود به بخش فعالیت می‌نماید. علاوه بر این، بخش‌های غیردولتی و خصوصی مانند سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی نیز با اخذ مجوز از وزارت جهاد کشاورزی، نسبت به ارائه برنامه‌های آموزشی مورد نیاز مخاطبان طرح اقدام می‌نمایند. بنابراین برای انسجام و اثربخشی هر چه بیش‌تر برنامه‌های توانمندسازی منابع انسانی آتی بخش کشاورزی با بهره‌گیری از آموزش‌های غیررسمی و برنامه‌های ترویجی، عملیاتی نمودن موارد زیر ضروری است:

◀ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی منسجم آموزش‌های غیر رسمی و فعالیت‌های ترویجی کشاورزی توسط وزارت جهاد کشاورزی و با مشارکت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی

◀ برنامه‌ریزی برای تهیه و تدوین محتوای آموزش‌های غیر رسمی بر اساس استانداردهای صلاحیت حرفه‌ای

◀ بازطراحی و ساماندهی فعالیت‌ها و سطوح مهارت‌آموزی مراکز آموزش غیررسمی دولتی و غیردولتی بر اساس آمایش سرزمین

- ◀ توسعه، تجهیز، تکمیل و استانداردسازی مراکز آموزشی و مهارت‌آموزی دولتی
- ◀ تسهیل توسعه مراکز مهارت‌آموزی کشاورزی غیردولتی
- ◀ شناسایی و معرفی مربیان و مشاوران حرفه‌ای از میان شاغلین غیردولتی بخش کشاورزی
- ◀ تربیت و رتبه‌بندی مربیان حرفه‌ای در مراکز مهارت‌آموزی
- ◀ اعتبارسنجی مربیان حرفه‌ای مراکز مهارت‌آموزی غیردولتی
- ◀ ارائه خدمات حمایتی از قبیل مهارت‌آموزی رایگان، کار حین مهارت‌آموزی، راه‌اندازی کسب و کار، خدمات بیمه‌ای و ... برای علاقه‌مندان ورود به بخش کشاورزی ذیل صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده ایران
- ◀ ایجاد "کانون‌های جوانان روستایی و عشایری ایران" به منظور توسعه ظرفیت‌ها و توانمندسازی جوانان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

۸-۳- یادگیری تجربی

بخشی از دانش و مهارت کشاورزان آینده و تجربه‌اندوزی آنان به واسطه تسهیم دانش بومی، تجربه عینی، مشاهده انعکاسی و مفهوم‌سازی انتزاعی صورت می‌پذیرد. نظر به اهمیت نقش یادگیری تجربی (استاد-شاگردی) در برنامه کشاورزان آینده، ضروری است تجارب و دانش ضمنی فعالین بخش در فرایند احراز صلاحیت حرفه‌ای، به رسمیت شناخته شود. لذا برای گسترش یادگیری تجربی در حوزه کشاورزی می‌بایست موارد زیر مد نظر قرار گرفته و عملیاتی شود:

- ◀ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی منسجم توسعه یادگیری تجربی در بخش کشاورزی با مسئولیت وزارت جهاد کشاورزی و مشارکت سایر ذی‌نفعان
- ◀ فرهنگ‌سازی، زمینه‌سازی، هویت‌بخشی و رسمیت دادن به یادگیری تجربی در بخش کشاورزی
- ◀ شناسایی، احصاء، استخراج، مستندسازی و به‌کارگیری دانش بومی، دانش ضمنی و خرد تجربی و تاریخی فعالین و خرده فرهنگ‌های کشاورزی توسط وزارت جهاد کشاورزی
- ◀ شناسایی و معرفی پیشکسوتان، خبرگان، افراد متبحر، صاحبان دانش ضمنی و تجارب کشاورزی (ذیل سامانه خدمات کشاورزی)
- ◀ تسهیم و ترویج به‌کارگیری دانش بومی و خرد تجربی در تلفیق با دانش نوین

۹- استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای

بسیاری از کشورها با طراحی نظام صلاحیت حرفه‌ای ملی توانسته‌اند ضمن برقراری ارتباط پویا و منسجم بین دنیای آموزش مشتمل بر آموزش‌های رسمی، غیررسمی و سازمان‌نیافته با دنیای کار، نیروی ماهر مورد نیاز بازار کار را تامین نمایند. در اکثر کشورهایی که این نظام به اجرا درآمده است، ضمن تضمین کیفیت آموزش، تجارب و یادگیری‌های حرفه‌ای به رسمیت شناخته شده است.

با توجه به تجارب بین‌المللی، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی کشور و چارچوب ملی صلاحیت حرفه‌ای، تدوین، تصویب و استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای کشاورزی پیشنهاد می‌شود. این نظام متضمن هویت‌بخشی مشاغل کشاورزی و احراز صلاحیت حرفه‌ای شاغلین و علاقه‌مندان ورود به بخش، توانمندسازی منابع انسانی و تامین نیروی ماهر مورد نیاز بخش کشاورزی است.

۱۰- بسته حمایتی طرح

با توجه به اهمیت کشاورزی از نظر تامین امنیت غذایی و اشتغال، کشورهای مختلف مشوق‌های حمایتی متنوعی برای شاغلین و علاقه‌مندان فعالیت در بخش کشاورزی لحاظ می‌نمایند. در ایران نیز سیاست‌های حمایتی متنوعی برای تسهیل فعالیت در بخش کشاورزی مشتمل بر معافیت‌ها و امتیازات قانونی، یارانه‌های مصرفی و تولیدی و خدمات عمومی از قبیل توسعه زیرساخت‌ها، تحقیقات، آموزش و ترویج، حفاظت از محیط زیست و سایر فعالیت‌های عمرانی می‌باشد. طرح کشاورزان آینده با هدف تامین منابع انسانی ماهر مورد نیاز بخش کشاورزی مستلزم فرهنگ‌سازی، هویت‌بخشی و حمایت دولت برای جذب و نگهداشت سرمایه انسانی بالقوه مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری اعم از کشاورزادگان، روستازادگان، فرزندان عشایر، نوجوانان و جوانان ساکن شهرهای دارای اقتصاد کشاورزی بنیان، سرمایه‌گذاران و سایر علاقه‌مندان به فعالیت در بخش کشاورزی است.

بسته حمایتی و پشتیبانی دولت برای تامین نیروی ماهر واجد صلاحیت حرفه‌ای برای فعالیت در بخش کشاورزی در چارچوب طرح کشاورزان آینده، به شرح جداول ۱۰ و ۱۱ پیشنهاد می‌شود.

جدول ۱۰- مشوق ها و موارد حمایتی برای فعالیت مخاطبان طرح کشاورزان آینده ایران

موضوع	عنوان مشوق
<p>تسهیلات مالی-اعتباری</p>	<ul style="list-style-type: none"> -اولویت در اختصاص تسهیلات معادل ۱۰۰ درصد برآورد هزینه طرح توجیهی فعالیت اقتصادی -تسهیلات ترجیحی با سود ۱۰ درصد از محل اعتبارات صندوق توسعه ملی -دوره تنفس ۳ ساله برای بازپرداخت تسهیلات دریافتی -بازپرداخت ۳۰ ساله تسهیلات دریافتی -استمهال بازپرداخت تسهیلات در شرایط بحرانی و بروز حوادث غیرمترقبه -بهره‌مندی از بخشودگی تسهیلات متناسب با شدت خسارت ناشی از بروز بحران حوادث غیرمترقبه -برخورداری کامل از یارانه انرژی -برخورداری کامل از یارانه نهاده‌های تولید -برخورداری کامل از یارانه خدماتی (بیمه، حمل و نقل، نگهداری در سیل‌ها و ...) -برخورداری از بالاترین سقف کمک‌های بلاعوض در شرایط بحرانی و بروز حوادث غیرمترقبه
<p>مالیات</p>	<ul style="list-style-type: none"> -بخشودگی ۵۰ درصد مالیات بر درآمد -بخشودگی ۵۰ درصد مالیات بر املاک و مستغلات -بخشودگی ۵۰ درصد مالیات حقوق صنفی و سرقفلی -بخشودگی ۵۰ درصد مالیات ادوات و تجهیزات و ماشین آلات
<p>بیمه</p>	<ul style="list-style-type: none"> -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه محصولات -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه مشاغل کشاورزی -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه روستاییان و عشایر -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه نیروی کار -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه حوادث -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه واحد بهره‌برداری -بهره‌مندی از تخفیف ۵۰ درصد بیمه تجهیزات، ادوات و ماشین آلات کشاورزی

ادامه جدول ۱۰- مشوق ها و موارد حمایتی برای فعالیت مخاطبان طرح کشاورزان آینده ایران

موضوع	عنوان مشوق
صادرات و واردات	<ul style="list-style-type: none"> - الزام ارائه گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵ برای دریافت مجوز - اعطای ۳۰ درصد مجوزها به افراد دارای گواهی صلاحیت حرفه‌ای تا قبل از سال ۱۴۰۵ - تخصیص ارز دولتی با ضریب ۱/۳ - تخفیف ۲۵ درصد تعرفه - اعطای جوایز صادراتی تا ۲۰ درصد بیش از سقف تعریف شده
واگذاری امور تصدی‌گری دولت	<ul style="list-style-type: none"> - الزام برای واگذاری منابع دولتی (شرکت‌ها، کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی، اراضی ملی، امکانات و تجهیزات و ...) به دارندگان گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵ - الزام برای کارسپاری و برون‌سپاری وظایف دولت به دارندگان گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵ - الزام مشارکت در امور کشاورزی دولتی برای دارندگان گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵
زیرساخت‌ها و فناوری‌ها	<ul style="list-style-type: none"> - برخورداری از یارانه کامل برای اجرای سامانه‌های آبیاری و زهکشی - معرفی خدمات و کارایی برای دارندگان گواهی نامه صلاحیت در سامانه ملی خدمات کشاورزی
جذب و به‌کارگیری	<ul style="list-style-type: none"> - اولویت جذب و به‌کارگیری در بخش‌های دولتی و غیردولتی مرتبط برای دارندگان گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵
مجوزها، پروانه‌ها و استانداردها	<ul style="list-style-type: none"> - الزام صدور مجوز یا پروانه راه‌اندازی، بهره‌برداری و فعالیت برای دارندگان گواهی نامه صلاحیت حرفه‌ای پس از سال ۱۴۰۵

جدول ۱۱- مشوق ها و موارد حمایتی برای دانش آموزان ، دانشجویان و دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی

ردیف	عنوان مشوق	دستگاه متولی
۱	امکان تحصیل رایگان در هنرستان های کشاورزی برخوردار از امکانات آموزشی ، رفاهی و ورزشی مناسب برای دانش آموزان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی امکان تحصیل رایگان و تخفیف شهریه تحصیلی برای روستازادگان و دانشجویان ممتاز در آموزش های عالی مهارتی کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت آموزش و پرورش
۲	پرداخت کمک هزینه تحصیلی (با بازپرداخت در زمان اشتغال به کار): - به میزان ۱۵ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانش آموزان - به میزان ۲۰ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانشجویان کاردانی و کارشناسی - به میزان ۳۰ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی	وزارت جهاد کشاورزی
۳	پرداخت وام تحصیلی (با بازپرداخت در زمان اشتغال به کار): - به میزان ۲۰ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانش آموزان - به میزان ۳۰ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانشجویان کاردانی و کارشناسی - به میزان ۴۰ میلیون ریال در هر سال تحصیلی ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی	وزارت جهاد کشاورزی
۴	پرداخت وام ضروری یک بار در طول دوران تحصیل (با بازپرداخت در زمان اشتغال به کار): - حداکثر مبلغ ۴۰ میلیون ریال برای دانش آموزان - حداکثر مبلغ ۶۰ میلیون ریال برای دانشجویان کاردانی و کارشناسی - حداکثر مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی	وزارت جهاد کشاورزی
۵	پرداخت تسهیلات اعتباری ویژه پروژه های تولیدی مهارت آموزی ، ابتکارات ، خلاقیت و اختراعات (با بازپرداخت در پایان پروژه): - حداکثر مبلغ ۴۰ میلیون ریال برای هر دانش آموزان - حداکثر مبلغ ۶۰ میلیون ریال برای هر دانشجویان کاردانی و کارشناسی - حداکثر مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال برای هر دانشجویان تحصیلات تکمیلی - اختصاص ضریب افزایش ۲۵٪ تسهیلات در قالب تشکلهای و کارهای تیمی	وزارت جهاد کشاورزی
۶	بهره مندی از مزایای " طرح آموزش همراه با تولید " برای دانش آموزان و کار حین تحصیل برای دانشجویان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی در سال پایانی دوره تحصیلی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت آموزش و پرورش وزارت علوم تحقیقات و فناوری
۷	برخورداری از مزایای " صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده " برای دانش آموزان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی

ادامه جدول ۱۱- مشوق ها و موارد حمایتی برای دانش آموزان ، دانشجویان و دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی

ردیف	عنوان مشوق	دستگاه متولی
۸	بهره مندی از تسهیلات راه اندازی کسب و کار ویژه دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی
۹	بهره مندی از معافیت مالیاتی ۱۰ ساله برای کسب و کارهای ویژه دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت اقتصاد و دارایی
۱۰	بهره مندی از معافیت تعرفه های صادراتی ۵ ساله برای کسب و کارهای ویژه دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی
۱۱	بهره مندی از معافیت یا تخفیف ۵۰ درصدی تعرفه واردات فناوریانه از قبیل ماشین آلات، ادوات و صنایع کشاورزی برای راه اندازی و توسعه کسب و کارهای ویژه دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت صنعت، معدن و تجارت
۱۲	برخورداري از ظرفیت مراکز رشد کارآفرینی کشاورزی برای دانش آموزان، دانشجویان و دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت علوم تحقیقات و فناوری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
۱۳	اعطای بیمه های درمانی (عادی و تکمیلی) حین تحصیل برای دانش آموزان و دانشجویان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت آموزش و پرورش وزارت علوم تحقیقات و فناوری
۱۴	احتساب هر سه سال تحصیل در رشته های کشاورزی معادل یک سال سنوات خدمت (حداکثر تا سقف سه سال) برای دانش آموزان و دانشجویان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۱۵	بهره مندی از مزایای بیمه کارفرما رایگان به مدت ۵ سال، برای کسب و کارهای ویژه دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی
۱۶	گذراندن خدمت وظیفه عمومی برای دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی در قالب امریه سربازی در وزارت جهاد کشاورزی و واحدهای تولیدی کشاورزی سایر دستگاه های دولتی	وزارت جهاد کشاورزی ستاد کل نیروهای مسلح
۱۷	در نظر گرفتن سهمیه ۲۰ درصدی برای ادامه تحصیل در مقاطع عالی رشته های کشاورزی برای فارغ التحصیلان مقطع متوسطه کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت علوم تحقیقات و فناوری

ادامه جدول ۱۱- مشوق ها و موارد حمایتی برای دانش آموزان ، دانشجویان و دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی

ردیف	عنوان مشوق	دستگاه متولی
۱۸	اعطای بورس تحصیلی ، جذب و استخدام استعداد های برتر رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی سازمان اداری و استخدامی کشور
۱۹	جذب و استخدام تکنسین های کشاورزی مورد نیاز وزارت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه های دولتی از بین واجدین شرایط دارای دیپلم کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی سازمان اداری و استخدامی کشور
۲۰	برخورداری از اولویت برای عقد قراردادهای برون سپاری و کارسپاری دستگاه های دولتی برای دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی	وزارت جهاد کشاورزی
۲۱	اعطای یک پایه تشویقی به کارکنان و اعضای هیات علمی وزارت جهاد کشاورزی دارای دیپلم کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی

بخش دوم: برنامه عملیاتی و اجرایی

برنامه عملیاتی طرح کشاورزان آینده ایران در برگیرنده آموزش‌های رسمی مقطع متوسطه کشاورزی، آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی و آموزش‌های غیررسمی و فعالیت‌های ترویجی مشتمل بر اهداف کمی و اعتبارات مورد نیاز تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، به شرح زیر است.

۱- آموزش رسمی مقطع متوسطه کشاورزی

جدول ۱-۱- توسعه هنرستان‌های کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

سال تحصیلی	تعداد هنرستان‌های پسرانه	تعداد هنرستان‌های دخترانه	تعداد هنرستان‌های کشاورزی (مراکز جهاد کشاورزی)	تعداد هنرستان‌های آموزش و پرورش	تعداد کل هنرستان‌های کشاورزی کشور	درصد هنرستان کشاورزی جهاد کشاورزی به کل هنرستان‌های کشاورزی
۱۴۰۱-۱۴۰۲	۳۶	۶	۴۲	۱۰۲	۱۴۴	۲۹
۱۴۰۲-۱۴۰۳	۴۲	۸	۵۰	۱۰۲	۱۵۲	۳۳
۱۴۰۳-۱۴۰۴	۴۵	۱۵	۶۰	۱۰۲	۱۶۲	۳۷
۱۴۰۴-۱۴۰۵	۴۵	۲۵	۷۰	۱۰۲	۱۷۲	۴۱

بر اساس سیاست‌های وزارت آموزش و پرورش توسعه هنرستان‌های کشاورزی در برنامه پیشنهادی وجود ندارد و هدف آنها تکمیل ظرفیت در هنرستان‌های موجود وابسته به آن وزارتخانه می‌باشد.

افزایش سهم پذیرش دانش آموزان دختر نسبت به کل دانش آموزان در حال حاضر ۱۷ درصد است که در پایان برنامه پیشنهادی هفتم توسعه ۳۰ درصد مد نظر است. برای رسیدن به این هدف تعداد هنرستان‌های دخترانه وابسته به صورت پلکانی در مراکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی افزایش خواهد یافت.

جدول ۱-۲- برآورد تعداد هنرستان‌های کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
آذربایجان شرقی	۱	۱	۲	۲
آذربایجان غربی	۱	۱	۲	۲
اردبیل	۰	۱	۱	۱
ایلام	۰	۰	۱	۱
اصفهان	۱	۲	۲	۳
البرز	۰	۱	۲	۲
بوشهر	۱	۱	۱	۱
تهران	۱	۱	۲	۳
خراسان جنوبی	۲	۲	۲	۲
خراسان رضوی	۲	۲	۲	۳
خراسان شمالی	۱	۱	۱	۱
خوزستان	۲	۲	۲	۳
چهارمحال و بختیاری	۰	۱	۱	۲
زنجان	۰	۰	۱	۱
سمنان	۴	۴	۴	۴
سیستان و بلوچستان	۴	۴	۴	۴
فارس	۴	۴	۴	۴
قزوین	۰	۱	۱	۲
قم	۱	۱	۲	۲
کردستان	۱	۱	۱	۲
کرمان	۱	۲	۲	۳
کرمانشاه	۱	۲	۲	۲
کهگیلویه و بویر احمد	۱	۱	۲	۲

ادامه جدول ۱-۲- برآورد تعداد هنرستان‌های کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
گلستان	۲	۲	۲	۳
گیلان	۱	۱	۲	۲
لرستان	۳	۳	۳	۳
مازندران	۳	۳	۳	۳
مرکزی	۱	۱	۲	۲
هرمزگان	۲	۲	۲	۲
همدان	۱	۱	۱	۲
یزد	۰	۱	۱	۱
جمع	۴۲	۵۰	۶۰	۷۰

جدول ۱-۳- برآورد تعداد دانش‌آموزان کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
آذربایجان شرقی	۵۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
آذربایجان غربی	۱۰۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
اردبیل	۰	۱۴۰	۲۳۳	۳۴۳
ایلام	۰	۰	۲۳۳	۳۴۳
اصفهان	۱۲۰	۲۸۰	۴۶۶	۱۰۲۹
البرز	۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
بوشهر	۰	۱۴۰	۲۳۳	۳۴۳
تهران	۱۰۰	۱۴۰	۴۶۶	۱۰۲۹
خراسان جنوبی	۶۰	۲۸۰	۴۶۶	۶۸۶

ادامه جدول ۳-۱- برآورد تعداد دانش آموزان کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
خراسان رضوی	۱۲۰	۲۸۰	۴۶۶	۱۰۲۹
خراسان شمالی	۱۱۰	۱۴۰	۲۳۳	۳۴۳
خوزستان	۱۸۰	۲۸۰	۴۶۶	۱۰۲۹
چهارمحال و بختیاری	۰	۱۴۰	۲۳۳	۶۸۶
زنجان	۰	۰	۲۳۳	۳۴۳
سمنان	۱۰۰	۵۶۰	۹۳۲	۱۳۷۲
سیستان و بلوچستان	۲۰۰	۵۶۰	۹۳۲	۱۳۷۲
فارس	۲۴۰	۵۶۰	۹۳۲	۱۳۷۲
قزوین	۰	۱۴۰	۲۳۳	۶۸۶
قم	۱۵۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
کردستان	۰	۱۴۰	۲۳۳	۶۸۶
کرمان	۲۰	۲۸۰	۴۶۶	۱۰۲۹
کرمانشاه	۳۰	۲۸۰	۴۶۶	۶۸۶
کهگیلویه و بویر احمد	۱۴۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
گلستان	۱۵۰	۲۸۰	۴۶۶	۱۰۲۹
گیلان	۱۰۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
لرستان	۱۳۰	۴۲۰	۶۹۹	۱۰۲۹
مازندران	۱۰۰	۴۲۰	۶۹۹	۱۰۲۹
مرکزی	۱۵۰	۱۴۰	۴۶۶	۶۸۶
هرمزگان	۱۰۰	۲۸۰	۴۶۶	۶۸۶
همدان	۵۰	۱۴۰	۲۴۳	۶۷۶
یزد	۰	۱۴۰	۲۴۳	۳۴۳
جمع	۲۵۰۰	۷۰۰۰	۱۴۰۰۰	۲۴۰۰۰

◀ ظرفیت پذیرش هنرستان های وابسته از ۴ درصد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به ترتیب به ۶/۶، ۹/۳ و ۱۳/۰ تا پایان برنامه هفتم به ۱۶ درصد ارتقا خواهد یافت.

جدول ۴-۱- برآورد تعداد مراکز آموزشی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (برون سپاری)

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
آذربایجان شرقی	۱	۱	۱	۱
آذربایجان غربی	۱	۱	۱	۱
اردبیل	۱	۱	۱	۱
ایلام	۱	۱	۱	۱
اصفهان	۱	۱	۱	۱
البرز	۱	۱	۱	۱
بوشهر	۱	۱	۱	۱
تهران	۱	۱	۱	۱
خراسان جنوبی	۱	۱	۱	۱
خراسان رضوی	۱	۱	۱	۱
خراسان شمالی	۱	۱	۱	۱
خوزستان	۲	۲	۲	۲
چهارمحال و بختیاری	۱	۱	۱	۱
زنجان	۱	۱	۱	۱
سمنان	۳	۳	۳	۳
سیستان و بلوچستان	۳	۳	۳	۳
فارس	۱	۱	۱	۱
قزوین	۱	۱	۱	۱
قم	۱	۱	۱	۱
کردستان	۱	۱	۱	۱
کرمان	۲	۲	۲	۲
کرمانشاه	۱	۱	۱	۱
کهگیلویه و بویراحمد	۱	۱	۱	۱
گلستان	۱	۱	۱	۱

ادامه جدول ۴-۱- برآورد تعداد مراکز آموزشی وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (برون سپاری)

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
گیلان	۱	۱	۱	۱
لرستان	۱	۱	۱	۱
مازندران	۱	۱	۱	۱
مرکزی	۱	۱	۱	۱
هرمزگان	۱	۱	۱	۱
همدان	۱	۱	۱	۱
یزد	۱	۱	۱	۱
جمع کل کشور	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷

جدول ۵-۱- برآورد تعداد دانش آموزان وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (برون سپاری)

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
آذربایجان شرقی	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰
آذربایجان غربی	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰
اردبیل	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
ایلام	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲
اصفهان	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰
البرز	۸۵	۸۵	۸۵	۸۵
بوشهر	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
تهران	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
خراسان جنوبی	۱۵۲	۱۵۲	۱۵۲	۱۵۲
خراسان رضوی	۱۰۳	۱۰۳	۱۰۳	۱۰۳
خراسان شمالی	۶۴	۶۴	۶۴	۶۴
خوزستان	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰	۳۵۰
چهارمحال و بختیاری	۶۶	۶۶	۶۶	۶۶
زنجان	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
سمنان	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱
سیستان و بلوچستان	۷۲۰	۷۲۰	۷۲۰	۷۲۰

ادامه جدول ۱-۵- برآورد تعداد دانش آموزان وزارت جهاد کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (برون سپاری)

استان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
فارس	۱۷۰	۱۷۰	۱۷۰	۱۷۰
قزوین	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
قم	۱۶۲	۱۶۲	۱۶۲	۱۶۲
کردستان	۸۷	۸۷	۸۷	۸۷
کرمان	۳۵۹	۳۵۹	۳۵۹	۳۵۹
کرمانشاه	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰
کهگیلویه و بویراحمد	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸
گلستان	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰
گیلان	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
لرستان	۲۹۹	۲۹۹	۲۹۹	۲۹۹
مازندران	۴۲۱	۴۲۱	۴۲۱	۴۲۱
مرکزی	۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰
هرمزگان	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰
همدان	۳۰۶	۳۰۶	۳۰۶	۳۰۶
یزد	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
جمع	۵۸۴۹	۵۸۴۹	۵۸۴۹	۵۸۴۹

جدول ۱-۶- تعداد دانش آموزان مقطع متوسطه تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

دستگاه متولی	شیوه آموزش	۱۴۰۱-۰۲	۱۴۰۲-۰۳	۱۴۰۳-۰۴	۱۴۰۴-۰۵
وزارت آموزش و پرورش	شبانه روزی	۱۷۲۹۴	۲۰۹۸۶	۲۴۱۴۶	۲۷۱۰۸
	روزانه	۲۵۹۴۰	۳۱۴۸۰	۳۶۲۲۰	۴۰۶۶۲
	جمع کل	۴۳۲۳۴	۵۲۴۶۶	۶۰۳۶۶	۶۷۷۷۰
وزارت جهاد کشاورزی	شبانه روزی	۱۲۲۴	۲۱۶۰	۳۶۳۰	۵۲۹۷
	روزانه	۱۸۳۶	۳۲۴۰	۵۴۴۴	۷۹۴۷
	جمع کل	۳۰۶۰	۵۴۰۰	۹۰۷۴	۱۳۲۴۴
جمع کل دو وزارتخانه		۴۶۲۹۴	۵۷۸۶۶	۶۹۴۴۰	۸۱۰۱۴

جدول ۷-۱- اعتبارات مورد نیاز توسعه آموزش های رسمی مقطع متوسطه تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (واحد میلیون ریال)

دستگاه متولی	شیوه آموزش	۱۴۰۱-۱۴۰۲		۱۴۰۲-۱۴۰۳		۱۴۰۳-۱۴۰۴		۱۴۰۴-۱۴۰۵	
		اعتبارات	تعداد دانش آموزان	اعتبارات	تعداد دانش آموزان	اعتبارات	تعداد دانش آموزان	اعتبارات	تعداد دانش آموزان
وزارت جهاد کشاورزی	شبانه روزی	۲۰۰,۰۰۰	۱۰۰۰	۷۲۰,۰۰۰	۳۰۰۰	۱,۷۲۸,۰۰۰	۶۰۰۰	۳,۰۴۶,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
	روزانه	۹۰,۰۰۰	۱۵۰۰	۲۸۸,۰۰۰	۴۰۰۰	۷۵۶,۰۰۰	۹۰۰۰	۱,۴۴۲,۰۰۰	۱۴,۰۰۰
	جمع کل	۲۹۰,۰۰۰	۲۵۰۰	۱,۰۰۸,۰۰۰	۷۰۰۰	۲,۴۸۴,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۴,۹۰۲,۰۰۰	۲۴,۰۰۰

◀ سرانه اعتبار مورد نیاز برای تحصیل هر دانش آموز در سال پایه برنامه برای آموزش های شبانه روزی ۳۰ میلیون ریال و آموزش های روزانه ۲۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رشد سرانه دانش آموزی برای سال های برنامه ۲۰ درصد سال قبل می باشد.

جدول ۸-۱- اعتبارات تملکی مورد نیاز برای نوسازی زیرساخت های آموزش های رسمی مقطع متوسطه تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در وزارت جهاد کشاورزی (واحد میلیارد ریال)

نوع فعالیت	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
نوسازی ابنیه و مستحقات آموزشی	۱۷۰,۰۰۰	۲۰۴,۰۰۰	۲۴۴,۸۰۰	۲۹۳,۷۶۰
تکمیل و تجهیز کارگاه ها و آزمایشگاه ها	۱۴۶,۰۰۰	۱۷۵,۲۰۰	۲۱۰,۲۴۰	۲۵۲,۲۸۸
نوسازی ادوات و ماشین آلات	۷۲,۰۰۰	۸۶,۴۰۰	۱۰۳,۶۸۰	۱۲۴,۴۱۶
زیرساخت های مزارع و واحدهای بهره برداری آموزشی	۹۶,۰۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۱۳۸,۲۴۰	۱۶۵,۸۸۸
جمع	۴۸۴,۰۰۰	۵۸۰,۸۰۰	۶۹۶,۹۶۰	۸۳۶,۳۵۲

جدول ۹-۱- میزان فعالیت و اعتبارات مورد نیاز "طرح آموزش همراه تولید" در هنرستان های و مراکز آموزش کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

عنوان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
تعداد دانش آموز تحت پوشش	۲۵۰۰	۷۰۰۰	۱۵۰۰۰	۲۴۰۰۰
اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)	۲۵۰,۰۰۰	۸۴۰,۰۰۰	۲۱۶,۰۰۰	۴۱۴,۷۲۰

◀ سرانه اعتبار برای طرح آموزش همراه تولید به ازای هر دانش آموز مبلغ ۱۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است و به تناسب سال ها ۲۰ درصد افزایش سرانه پیش بینی شده است.

جدول ۱۰-۱- میزان فعالیت و اعتبارات مورد نیاز تربیت و بازآموزی مربیان حرفه ای هنرستان ها و مراکز آموزش کشاورزی تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

دستگاه متولی	عنوان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
وزارت جهاد کشاورزی	تعداد مربی حرفه ای	۲۸۶	۳۹۴	۵۰۲	۶۱۰
	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)	۶۹۲۱	۱۰۴۸۸	۱۴۷۰۰	۱۹۶۴۸

◀ تعداد مربی حرفه‌ای بر اساس فرمول نرخ معلم بدست می‌آید.

◀ سرانه اعتبار مورد نیاز برای تربیت مربیان حرفه‌ای در سال پایه برنامه معادل ۲۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رشد سرانه آموزشی برای سال‌های برنامه ۲۰ درصد سال قبل می‌باشد.

جدول ۱-۱۱- اعتبارات مورد نیاز برای طراحی و تدوین و به‌روزرسانی برنامه‌های درسی رشته‌های کشاورزی (میلیون ریال)

ردیف	نوع فعالیت	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
۱	طراحی و تدوین برنامه درسی برای رشته‌های جدید	۲	۶	۱۰	۱۴
۲	اعتبارات مورد نیاز (میلیون ریال)	۸۰۰	۲۸۸۰	۵۷۶۰	۹۶۷۷
۳	به‌روزرسانی برنامه‌های درسی برای رشته‌های موجود	۲	۶	۱۰	۱۴
۴	اعتبارات مورد نیاز (میلیون ریال)	۴۰۰	۱۴۴۰	۲۸۸۰	۴۸۳۸
۵	تدوین کتب، جزوه و سوال برای استانداردهای مهارتی	۴	۸	۱۶	۳۲
۶	اعتبارات مورد نیاز (میلیون ریال)	۴۰۰	۹۶۰	۲۳۰۴	۵۵۳۰
	جمع	۱۶۰۰	۲۸۸۰	۴۶۰۸	۶۹۱۲

۲- تربیت دانش آموزان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

جدول ۱-۲- برنامه زمانی پلکانی مهارت‌آموزی کشاورزی در مناطق روستایی، عشایری و شهرهای دارای اقتصاد کشاورزی محور

مقطع تحصیلی	هدف دوره آموزشی	مدت زمان برنامه در سال تحصیلی (ساعت)
پیش‌دبستانی	فرهنگ‌سازی، ایجاد علاقه به فعالیت‌های کشاورزی و منابع طبیعی	۱۵
دوره اول ابتدایی	آشنایی با مفاهیم کشاورزی و منابع طبیعی	۳۵
دوره اول متوسطه	مهارت‌آموزی متناسب با زمینه مورد علاقه	۴۵
دوره دوم متوسطه	تکمیل مهارت کسب شده	۵۵

طرح‌های ایران مهارت و بوم از جمله طرح‌های ملی هستند که به تصویب رسیده و هدف از اجرای آن، ارائه دوره‌های مهارتی آموزشی برای دانش آموزان دوره‌های اول و دوم متوسطه می‌باشد. هدف کلی از اجرای این طرح‌ها ایجاد روحیه کارآفرینی در بین دانش آموزان و شکوفایی استعدادها می‌باشد. در طرح کشاورزان آینده پیشنهاد می‌شود که این مهارت از دوره تحصیلی پیش‌دبستانی و بنا به شرایط منطقه ای دانش آموزان در طول سال تحصیلی در نظر گرفته شود.

۳- آموزش عالی کشاورزی

۳-۱- برنامه تربیت کاردان ماهر کشاورزی

با توجه به ضرورت حضور نیروی کاردان ماهر در زیر بخش های مختلف کشاورزی، در شرایط موجود برای رفع کمبود نیروی کاردان ماهر مورد نیاز در بخش کشاورزی، با توجه به ویژگی های سیستم آموزش کاربردی و مهارتی دانشگاه های جامع علمی کاربردی و فنی حرفه ای که قطعاً در تربیت کاردان ماهر و توانمند برای حضور در عرصه کشاورزی تأثیر گذار خواهد بود و وجود شرایط اقلیمی متنوع و محصولات غالب استان های کشور، پراکنش نامناسب دانشکده ها و واحدهای دانشگاهی رشته های کشاورزی در سطح کشور، پذیرش کاردان ماهر به تعداد محدود از طریق اجرای دوره های علمی کاربردی می تواند به بهبود شرایط موجود کمک نموده و راهگشا باشد. در قانون تشکیل سازمان آموزش کشاورزی مصوب ۱۳۵۴/۰۲/۲۸، استفاده از امکانات آموزشی کشاورزی پراکنده در واحدهای بخش عمومی و فراهم ساختن تسهیلات لازم جهت تربیت نیروی انسانی مورد نیاز امور کشاورزی تا سطح متخصص فنی (تکنیسین) برای رشته های مختلف کشاورزی تبیین شده است.

با توجه به تعداد ثبت نام شدگان در دوره های کاردانی کل کشور در سال تحصیلی ۴۰-۱۳۹۹ به تعداد ۲۹۱۴ نفر و میانگین ۵ ساله ۳۲۳۷ بود و روند نزولی ثبت نام شدگان در ۵ سال منتهی به سال تحصیلی مذکور که این تعداد ۱۲۰۵ درصد از کل ثبت نام شدگان در رشته های کشاورزی در همان سال بود و با توجه به پیش بینی افزایش این سهم به ۳۰ درصد در ۵ سال آتی و نیز میانگین تعداد دانشجویان شاغل به تحصیل در ۵ سال اخیر در دانشگاه های علمی کاربردی و فنی و حرفه ای نشان دهنده ظرفیت پذیرش این دانشگاه های تربیت کننده تکنیسین (کاردان) کشاورزی است و با نسبت ۶۰ به ۴۰ بوده است قابلیت پذیرش دانشجویان کاردانی در جدول ۳-۱ نشان داده شده است.

جدول ۳-۱- پیش بینی پذیرش دانشجوی کاردان در برنامه پنجساله (۱۴۰۵-۱۴۰۱) بر اساس تقاضای اجتماعی

سال	پیش بینی پذیرش	دانشگاه علمی کاربردی سهم * ۶۰ درصد	دانشگاه فنی حرفه ای سهم ۴۰ درصد
اول (۱۴۰۱)	۳۳۶۸	۲۰۲۰	۱۳۴۷
دوم	۳۴۸۲	۲۰۸۹	۱۳۹۲
سوم	۳۵۷۸	۲۱۴۶	۲۴۳۱
چهارم	۳۶۸۳	۲۲۰۹	۱۴۷۳
پنجم	۳۷۸۸	۲۲۷۲	۱۵۱۶

◀ تعیین سهم بر اساس تعداد دانشجویان ثبت نام شده در دانشگاه های علمی کاربردی و فنی حرفه ای در پنج سال منتهی به سال ۱۳۹۹ بوده است.

جدول ۳-۲- پیش بینی اعتبار جذب دانشجو تا پایان برنامه هفتم توسعه (میلیون ریال)

سال تحصیلی	تعداد دانشجو		جمع
	روزانه	شبانه روزی	
۱۴۰۱-۱۴۰۲	۶۰۰	۴۰۰	۲۴۰۰۰۰
۱۴۰۲-۱۴۰۳	۹۰۰	۶۰۰	۴۳۲۰۰۰
۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۲۰۰	۸۰۰	۶۹۱۲۰۰
۱۴۰۴-۱۴۰۵	۱۸۰۰	۱۲۰۰	۱۲۴۵۶۰۰

۳-۲- تعداد دانشجویان کشاورزی مورد نیاز کشور

برآورد تعداد دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی مورد نیاز کشور در مقاطع تحصیلی مختلف کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در بازه زمانی ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۵ در جدول ۳-۳ ذکر شده است.

جدول ۳-۳- برآورد تعداد دانشجویان کشاورزی مورد نیاز کشور تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

سال تحصیلی	وزارت عتف	علمی کاربردی (غیر دولتی)	فنی و حرفه‌ای	دانشگاه آزاد	غیرانتفاعی	جمع
۱۴۰۱-۱۴۰۲	۲۵۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰۰
۱۴۰۲-۱۴۰۳	۳۰۰۰	۴۳۰۰	۳۵۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۲۵۰۰
۱۴۰۳-۱۴۰۴	۳۵۰۰	۵۵۰۰	۴۰۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۴۵۰۰
۱۴۰۴-۱۴۰۵	۴۵۰۰	۷۰۰۰	۵۰۰۰	۱۰۰۰	۵۰۰	۱۸۰۰۰

بر اساس سه شاخص وضعیت، پراکنش و ظرفیت پذیرش دانشجوی دوره‌های کاردانی در دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها، آموزشکده‌های کشاورزی و موسسات آموزش عالی کشاورزی در سطح کشور، ظرفیت و امکانات ساختاری و نیروی انسانی استان‌ها و سیمای کشاورزی استان‌ها و بر اساس نیازسنجی برای تربیت کاردان ماهر

۳-۳- طرح کارورزی دانشجویان رشته‌های کشاورزی

برآورد تعداد دانشجویان کارورز رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی و اعتبار مورد نیاز در جدول ۳-۴ ذکر شده است.

جدول ۳-۴- میزان فعالیت و اعتبارات مورد نیاز "طرح کارورزی دانشجویان" تا پایان برنامه هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

عنوان	۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۲-۱۴۰۳	۱۴۰۳-۱۴۰۴	۱۴۰۴-۱۴۰۵
تعداد دانشجو کارورز	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۵۰۰۰	۲۰۰۰۰
اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)	۱۵۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰	۶۴۸۰۰۰	۱۰۳۶۸۰۰

سرانه اعتبار مورد نیاز برای کارورزی هر دانشجو در سال پایه برنامه معادل ۲۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رشد اعتبار مربوطه برای سال‌های برنامه ۲۰ درصد سال قبل می‌باشد.

۴- برنامه آموزش‌های غیررسمی و فعالیت‌های ترویجی کشاورزی

جدول ۴-۱- توسعه مراکز تخصصی مهارت‌آموزی کشاورزی

مرکز آموزش	زمینه فعالیت	گرایش تخصصی
آذربایجان شرقی	امور زراعی، صنایع تبدیلی کشاورزی	کشاورزی دیم
آذربایجان غربی	امور دام-ماشین‌های کشاورزی و امور باغی	دام سنگین و مکانیزاسیون، انگور و سیب
اردبیل	حشرات مفید، امور زراعی	زنبور داری، سیب زمینی
اصفهان	تولیدات گیاهی، امور دام	گیاهان دارویی (گل محمدی)، طیور
بوشهر	امور دام، امور باغی	شیلات جنوب، نخيلات
چهارمحال و بختیاری	امور باغی، امور دام و حشرات مفید	محصولات سردسیری، دام سبک و زنبور داری
خراسان جنوبی	امور زراعی، امور باغی	زعفران، زرشک و عناب، بادام دیم
خراسان رضوی	تولیدات گیاهی، صنایع تبدیلی کشاورزی	گیاهان دارویی، پنبه و زعفران
خراسان شمالی	امور زراعی	دیم
خوزستان (اهواز)	تولیدات گیاهی	نخیلات، غلات
صفی‌آباد دزفول	تولیدات گیاهی و امور دام	صیفی جات، و گاومیش
زنجان	امور باغی	زیتون
سمنان	امور دام	دام سبک و طیور
شاهرود	امور باغی	محصولات معتدله
دامغان	امور باغی و امور دامی	پسته، دامپزشکی و دام سبک
سیستان (زابل)	امور زراعی	گندم
بلوچستان (ایرانشهر)	امور باغی	محصولات گرمسیری
زاهدان	امور دام	شتر
فارس	تولیدات گیاهی، ماشین‌های کشاورزی	گندم و ذرت، مکانیزاسیون کشاورزی
قزوین	امور دام، امور باغی	طیور، انگور
قم	امور دام	دام سبک (پروراندی)
کردستان	امور باغی، امور زراعی	توت فرنگی، گردو، گندم دیم
کرمان	امور باغی، ماشین‌های کشاورزی	پسته، مکانیسین ماشین‌های کشاورز
کرمانشاه	امور زراعی	ذرت و حبوبات، گندم دیم
کهگیلویه و بویراحمد	تولیدات گیاهی و حشرات مفید	گیاهان دارویی، زنبور داری

ادامه جدول ۴-۱- توسعه مراکز تخصصی مهارت آموزی کشاورزی

مرکز آموزش	زمینه فعالیت	گرایش تخصصی
گلستان	امور زراعی، شیلات	دانه‌های روغنی، پرورش و صید ماهیان خاوری
گیلان	شیلات، امور باغی و حشرات مفید	شیلات شمال، چای، کرم ابریشم و زیتون
لرستان	امور دام، امور زراعی	دام سبک، حیوانات
مازندران	امور باغی و حشرات مفید	مرکبات، گل و گیاهان زینتی، زنبورداری
مرکزی	امور باغی	انار، گل و گیاهان زینتی
هرمزگان	امور باغی	نخیلات، مرکبات
همدان	تولیدات گیاهی	گردو، سیب زمینی و گندم
یزد	منابع طبیعی، امور دام سبک	بیابان زدایی، دام سبک
مرکز آموزش و توسعه تکنولوژی هراز	امور زراعی	برنج
مرکز آموزش عالی امام خمینی (ره)	امور زراعی	گندم، محصول سالم
مرکز آموزش جهاد کشاورزی جیرفت	تولیدات گیاهی	گلخانه و جالیزی، ذرت
مرکز آموزش شهید زمانپور تهران	تولیدات گیاهی، امور دامی	گلخانه، دام سنگین

جدول ۴-۲- برنامه آموزش‌های مهارت آموزی ویژه کشاورزان آینده

سال	مهارت آموزی سربازان علاقه‌مند به کشاورزی	تکمیل مهارت دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی	مهارت‌آموزان به کشاورزی ساکن در مناطق روستایی	مهارت آموزی سایر علاقه‌مندان به کشاورزی ساکن در مناطق شهری	جمع کل (نفر)	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)
۱۳۹۹	۲۸۱۷۰	۷۱۹۱	۶۸۲۱	۵۵۵۵	۴۷۷۳۷	۴۷۷۳۷۰
۱۴۰۰	۲۷۷۶۰	۷۷۴۴	۶۶۰۹	۵۴۸۴	۴۷۵۹۸	۵۲۳۵۷۸
۱۴۰۱	۲۷۵۹۰	۹۰۴۹	۶۳۹۸	۵۳۹۸	۴۸۴۳۵	۶۳۹۳۴۲
۱۴۰۲	۲۷۶۷۰	۱۰۳۵۴	۶۱۸۵	۵۳۰۱	۴۹۵۱۰	۷۸۴۲۳۸
۱۴۰۳	۲۷۹۷۰	۱۱۶۵۹	۵۹۷۱	۵۱۹۸	۵۰۷۹۸	۹۶۵۵۶۸
۱۴۰۴	۲۸۴۱۰	۱۲۹۶۴	۵۷۶۸	۵۰۹۶	۵۲۲۳۸	۱۱۹۱۵۲۸
۱۴۰۵	۲۸۹۵۰	۱۴۲۷۰	۵۵۷۴	۵۰۰۳	۵۳۷۹۶	۱۴۷۲۴۷۸

◀ هزینه دوره مهارت آموزی ۱۰ روز برای هر نفر در سال پایه معادل ۱۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رشد سرانه هزینه مهارت آموزی برای سال‌های برنامه ۲۰ درصد سال قبل می‌باشد.

- ◀ شاخص محاسبه تعداد سربازان، ۱ درصد از جمعیت مردان ۲۴-۲۰ ساله کشور در هر سال است.
- ◀ شاخص محاسبه تعداد دانش‌آموختگان، ۱۰ درصد از جمعیت فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی در مقاطع متوسطه و عالی است.
- ◀ شاخص محاسبه تعداد علاقه‌مندان ساکن مناطق روستایی به فعالیت در بخش کشاورزی، ۱/۱ درصد از جمعیت ۲۰ تا ۴۰ ساله مناطق روستایی در هر سال است.
- ◀ شاخص محاسبه تعداد علاقه‌مندان به فعالیت ساکن مناطق شهری در بخش کشاورزی، ۰/۲۵ درصد از جمعیت ۲۰ تا ۴۰ ساله مناطق شهری در هر سال است.

جدول ۳-۴- برنامه تربیت مربیان حرفه‌ای مورد نیاز برای اجرایی نمودن برنامه آموزش‌های مهارت‌آموزی ویژه کشاورزان آینده

سال	تعداد مربی دولتی	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)
۱۳۹۹	۱۴۹	۲۹۸۰
۱۴۰۰	۱۴۹	۳۵۷۶
۱۴۰۱	۱۵۱	۴۳۴۹
۱۴۰۲	۱۵۵	۵۳۵۷
۱۴۰۳	۱۵۹	۶۵۹۴
۱۴۰۴	۱۶۳	۸۱۱۲
۱۴۰۵	۱۶۸	۱۰۰۳۳

- ◀ هزینه دوره تربیت مربی ۱۰ روز برای هر نفر در سال پایه معادل ۲۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. رشد سرانه هزینه مهارت‌آموزی برای سال‌های برنامه ۲۰ درصد سال قبل می‌باشد.

جدول ۴-۴- اعتبارات مورد نیاز برای نوسازی زیرساخت‌های آموزش‌های مهارتی غیر رسمی و سنجش صلاحیت

سال	نوع فعالیت	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵
	نوسازی ابنیه و مستحدثات آموزشی	۱۰۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۲۱۰۰	۱۳۳۱۰	۱۴۶۴۱	۱۶۱۰۵	۱۷۷۱۶
	تکمیل و تجهیز کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها	۲۰۰۰۰	۲۲۰۰۰	۲۴۲۰۰	۲۶۶۲۰	۲۹۲۸۲	۳۲۲۱۰	۳۵۴۳۱
	نوسازی ادوات و ماشین‌آلات	۱۰۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۲۱۰۰	۱۳۳۱۰	۱۴۶۴۱	۱۶۱۰۵	۱۷۷۱۶
	تامین مواد مصرفی آزمایشگاهی و کارگاهی	۵۰۰۰	۵۵۰۰	۶۰۵۰	۶۶۵۵	۷۳۲۱	۸۰۵۳	۸۸۵۸
	تجهیز زیرساخت‌های مزارع و واحدهای بهره‌برداری آموزشی	۵۰۰۰	۵۵۰۰	۶۰۵۰	۶۶۵۵	۷۳۲۱	۸۰۵۳	۸۸۵۸
	جمع کل (میلیون ریال)	۵۰۰۰۰	۵۵۰۰۰	۶۰۵۰۰	۶۶۵۵۰	۷۳۲۰۵	۸۰۵۲۶	۸۸۵۷۸

جدول ۴-۵- برنامه ایجاد کانون‌های جوانان روستایی و عشایری برای گروه سنی ۱۵-۲۹ سال

سال	تعداد کانون*	اعتبار مورد نیاز** (میلیون ریال)
۱۳۹۹	۳۲	۱۱۲۰
۱۴۰۰	۶۴	۲۲۴۰
۱۴۰۱	۱۶۴	۵۷۴۰
۱۴۰۲	۲۳۰	۸۰۵۰
۱۴۰۳	۳۰۰	۱۰۵۰۰
۱۴۰۴	۳۶۰	۱۲۶۰۰
۱۴۰۵	۴۴۸	۱۵۶۸۰

* در سال نخست برنامه، برای هر استان یک کانون و در افق برنامه به ازای هر شهرستان یک کانون با فرض میانگین عضویت ۳۵ نفر از جوانان مناطق روستایی و عشایری در هر کانون
 ** سرانه حمایتی مورد نیاز برای هر نفر معادل ۱ میلیون ریال محاسبه شده است.

مصوبات پیشنهادی برای تصویب در شورای عالی عشایر و توسعه روستایی

با توجه به جایگاه کشاورزی و منابع طبیعی در توسعه پایدار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، ارتقای منابع انسانی و سرمایه‌های اجتماعی جوامع کشاورزی، روستایی و عشایری از اهمیت بالایی برخوردار است. موفقیت سیاست‌های توسعه کشاورزی و مدیریت منابع طبیعی و همچنین توسعه پایدار جوامع روستایی و عشایری در گرو شکوفایی خلاقیت‌ها، افزایش علاقه‌مندی، تقویت توانایی مدیریت، فرهنگ‌سازی، جذب، نگهداشت، حمایت و تسهیل توانمندسازی کشاورزان، روستازادگان، جوانان مناطق روستایی و عشایری و سایر علاقه‌مندان ورود به بخش کشاورزی به عنوان کشاورزان آینده است. از این رو ضروری است با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامع، ظرفیت‌سازی، نهادسازی و تسهیل فرآیند توانمندسازی، زمینه‌سازی لازم برای توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی به منظور تامین منابع انسانی علاقه‌مند، ماهر و دارای صلاحیت فعالیت در بخش کشاورزی به شرح اقدامات زیر به عمل آید:

۱) وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور برنامه‌ریزی جامع برای ظرفیت‌سازی،

تربیت و توانمندسازی کشاورزان آینده اقدامات زیر را عملیاتی و اجرا نماید:

- ۱-۱- تدوین استانداردهای آموزشی و سنجش مهارت و تعیین صلاحیت حرفه‌ای کشاورزی و منابع طبیعی با مشارکت وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (تا پایان سال ۱۴۰۲)
- ۲-۱- توسعه و تقویت هنرستان‌ها و مراکز آموزش کشاورزی با اولویت مناطق روستایی و عشایری (جداول ۱-۱ تا ۱۳-۱ برنامه عملیاتی و اجرایی)
- ۳-۱- راه‌اندازی مراکز تربیت‌کارندان ماهر کشاورزی (جدول ۱-۳ برنامه عملیاتی و اجرایی)
- ۴-۱- توسعه و تقویت مراکز تخصصی آموزش‌های غیررسمی کشاورزی دولتی (جداول ۱-۴ تا ۵-۴ برنامه عملیاتی و اجرایی)
- ۵-۱- تربیت مربیان حرفه‌ای مراکز مهارت‌آموزی (جدول ۳-۴ برنامه عملیاتی و اجرایی)
- ۶-۱- تشکیل "گانون‌های جوانان روستایی و عشایری" به منظور توسعه ظرفیت‌ها و توانمندسازی جوانان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری (جدول ۵-۴ برنامه عملیاتی و اجرایی)
- ۷-۱- تاسیس "صندوق ملی حمایت از کشاورزان آینده ایران" به منظور حمایت و تسهیل اشتغال جوانان مناطق کشاورزی، روستایی و عشایری

۸-۱- راه‌اندازی "سامانه ملی عرضه و تقاضای خدمات کشاورزی" برای معرفی و کاربایی افراد دارای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای و ثبت تقاضای خدمات کشاورزی

۹-۱- تاسیس "بنیاد کشاورزان آینده ایران"، به عنوان نهادی غیردولتی به منظور حمایت از توانمندسازی و اشتغال جوانان مناطق روستایی و عشایری

۱۰-۱- پیگیری اخذ مجوز خدمت وظیفه عمومی دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی در مراکز آموزشی و هنرستان‌های کشاورزی

۱۱-۱- استعدادیابی، معرفی افراد موفق و توسعه الگوهای موفق در بین جوانان روستایی و عشایری

۱۲-۱- تهیه و تصویب بسته حمایتی و پشتیبانی دولت برای تامین نیروی ماهر واجد صلاحیت حرفه‌ای برای فعالیت در بخش کشاورزی

۲) وزارت آموزش و پرورش موظف است با هدف تربیت کشاورزان آینده اقدامات زیر را عملیاتی و اجرا نماید:

۱-۲- فرهنگ‌سازی و هویت‌بخشی به جایگاه بخش کشاورزی، مدیریت منابع طبیعی و همچنین توسعه جوامع روستایی و عشایری در محتوای آموزشی، کتب درسی و برنامه‌های فرهنگی

۲-۳- بازنگری رشته‌های تحصیلی، دروس، سرفصل‌ها و محتوای آموزشی مقطع متوسطه

کاردانش و فنی حرفه‌ای متناسب با نیاز واقعی بخش کشاورزی مبتنی بر مهارت‌آموزی و صلاحیت حرفه‌ای با همکاری وزارت جهاد کشاورزی

۳-۲- توسعه هنرستان‌های کشاورزی در مناطق روستایی و عشایری براساس برنامه پیشنهادی وزارت جهاد کشاورزی مبتنی بر آمایش سرزمین

۴-۲- تقویت منابع انسانی، زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات مورد نیاز برای آموزش‌های مهارتی در هنرستان‌های کشاورزی

۵-۲- اجرای "طرح مهارت‌آموزی حین کار" برای دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی در واحدهای بهره‌برداری کشاورزی

۶-۲- اجرای "برنامه پلکانی مهارت‌آموزی کشاورزی" در تمامی سطوح تحصیلی، در مناطق روستایی و عشایری به منظور فرهنگ‌سازی، هدایت تحصیلی، جذب و تربیت کشاورزان آینده با همکاری وزارت جهاد کشاورزی

۷-۲- اجرای "طرح ایران مهارت‌آموزی" در مدارس مناطق روستایی و عشایری با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۸-۲- تاسیس "انجمن دانش‌آموزی کشاورزی و منابع طبیعی" در تمامی واحدهای آموزشی مناطق روستایی و عشایری با همکاری وزارت جهاد کشاورزی

۳) وزارت علوم تحقیقات و فناوری موظف است با هدف تربیت کشاورزان آینده اقدامات زیر را عملیاتی و اجرا نماید:

۱-۳- بازنگری رشته‌های تحصیلی، دروس، سرفصل‌ها و محتوای آموزشی نظام آموزش عالی متناسب با نیاز واقعی بخش کشاورزی و مدیریت منابع طبیعی مبتنی بر مهارت‌آموزی و صلاحیت حرفه‌ای با همکاری وزارت جهاد کشاورزی،

۲-۳- اجرایی نمودن جذب دانشجویان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی بر اساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی وزارت جهاد کشاورزی از سال ۱۴۰۰ (ماده ۲۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی)،

۳-۳- اجرایی نمودن برنامه کارورزی شش ماهه برای تمامی دانشجویان کاردانی و کارشناسی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تا سال ۱۴۰۰ (موضوع ماده ۲۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی)،

۴-۳- اعطای مجوز تربیت کاردان ماهر کشاورزی به وزارت جهاد کشاورزی

۴) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است با هدف مهارت‌آموزی کشاورزان آینده اقدامات زیر را عملیاتی و اجرا نماید:

۱-۴- توسعه دوره‌های مهارت‌آموزی کشاورزی متناسب با نیاز واقعی بخش و برنامه وزارت جهاد کشاورزی

۲-۴- توسعه مراکز و تقویت منابع انسانی، زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات مهارت‌آموزی کشاورزی با اولویت مناطق روستایی و عشایری

۵) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و صداوسیما جمهوری اسلامی ایران موظف هستند با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی نسبت به ارتقا سطح فرهنگ عمومی در رابطه با کشاورزی و جوامع روستایی و عشایری اقدام نمایند.

۶) سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است براساس برنامه‌های پیشنهادی، نسبت به تامین اعتبارات مورد نیاز برای اجرای برنامه‌ها و اقدامات طرح توانمندسازی کشاورزان آینده برای هر یک از دستگاه‌های مربوطه اقدام نماید.

منابع و ماخذ:

- ◀ تیمورپور، همایون. ۱۳۶۶. طرح آموزش جوانان روستایی. انتشارات فنی سازمان ترویج کشاورزی.
- ◀ جریحی، عبدالرحمان و همکاران. ۱۳۹۸. تدوین و اعتباریابی الگوی طراحی آموزشی مبتنی بر نظریه مدل ذهنی، روش ها و مدل های روانشناختی، شماره ۳۵، صفحات ۴۱ تا ۶۴.
- ◀ حجازی، یوسف. ۱۳۸۵. چهار بنیان آموزش کشاورزی. تهران، نشر پونه.
- ◀ حیدر نژاد، ارکیده، شهرام مقدس، سیدکریم موسوی، رزیتا مهرورزان، مریم طهماسبی، حسین نیکفرجام و رقیه سیفی لی. ۱۳۹۹. طرح کشاورزان آینده ایران (ویرایش اول). نشر آموزش کشاورزی. شماره ثبت ۵۸۴۵۱ به تاریخ ۱۳۹۹/۰۸/۱۰. ۶۰ صفحه.
- ◀ رحیمی سوره، ص و کشاورز، ع. ۱۳۹۳. بررسی نظام حمایتی در بخش کشاورزی. انتشارات اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، تهران.
- ◀ سلطانی، عباس و همکاران. ۱۳۹۳. تحلیل عوامل موثر بر گرایش جوانان روستایی شهرستان ایلام به اشتغال در بخش کشاورزی، پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، سال ۷، شماره ۳، پیاپی ۲۷، صفحات ۵۷ تا ۷۲.
- ◀ سلطانی نژاد، ح، ناصرپور، ع، فلاح، ج و نارویی، م. ۱۳۹۶. سیاست های حمایتی بخش کشاورزی، با تمرکز بر رویکردهای مبتنی بر بازار (از طریق بورس های کالایی). انتشارات بورس وابسته به شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس، تهران.
- ◀ شمس، علی و همکاران. ۱۳۹۴. دلایل بی انگیزگی جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی، مورد مطالعه: شهرستان بوبین زهرا، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، جلد ۴۶، شماره ۴، صفحات ۸۵۹ تا ۸۶۹.
- ◀ طهماسبی، مریم، رزیتا مهرورزان و سیدکریم موسوی. ۱۳۹۹. شناسایی، احصاء و ساماندهی مشاغل و حرف کشاورزی. موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۳ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ عبدی، عزت الله. ۱۳۶۵. طرح اجرایی آموزش روستازادگان کشور، انتشارات فنی سازمان ترویج کشاورزی.
- ◀ کاظم زاده، ابوالقاسم و همکاران. ۱۳۷۵. باشگاه جوانان روستایی: مهد پرورش کشاورزان آینده، انتشارات سازمان کشاورزی آذربایجان شرقی.
- ◀ مخت، سارا و همکاران. ۱۳۹۴. بررسی عوامل موثر بر انگیزه جوانان روستایی برای انتخاب مشاغل کشاورزی مطالعه موردی: شهرستان گنبد کاووس، فصلنامه پژوهش های روستایی، شماره ۶ (۱): ۱۵۹ تا ۱۸۶.
- ◀ مرکز آمار ایران. ۱۳۹۵. درگاه ملی آمار. قابل دسترس در: <https://www.amar.org.ir>.

- ◀ مرکز آمار ایران. سرشماری کشاورزی. ۱۳۹۳. سامانه هوشمند اطلاعات کشاورزی. <http://www.agriis.ir>.
- ◀ ملک جعفریان، زهرا و همکاران. ۱۳۹۴. نقش عناصر آموزش و پرورش در توانمندسازی جوانان روستایی، مطالعه موردی: دانش آموزان روستایی مقطع دبیرستان بخش سرپند شهرستان شازند. فصلنامه پژوهش های روستایی، شماره ۶ (۴)، صفحات ۷۲۳ تا ۷۴۴.
- ◀ موسوی، سیدکریم و همکاران. ۱۳۹۹. برنامه راهبردی موسسه آموزش و ترویج کشاورزی. موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۰ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ موسوی، سیدکریم، رزیتا مهرورزان، مریم طهماسبی، ارکیده حیدرنژاد، شهرام مقدس، اسماعیل کرمی دهکردی، سعیده نظری نوقابی، عرفان علی میرزایی و ریحانه شاقلی. ۱۳۹۹. توانمندسازی منابع انسانی بخش کشاورزی و منابع طبیعی ایران موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۲ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ موسوی، سیدکریم، رزیتا مهرورزان، مریم طهماسبی، عرفان علی میرزایی و ریحانه شاقلی. ۱۳۹۹. نظام صلاحیت حرفه ای کشاورزی و منابع طبیعی ایران. موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۳ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ مهرورزان، رزیتا، ارکیده حیدرنژاد، سیدکریم موسوی و اسماعیل کرمی دهکردی. ۱۳۹۹. ساماندهی آموزش کشاورزی ایران. موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۴ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ نظری نوقابی، سعیده، رزیتا مهرورزان، مریم طهماسبی و سیدکریم موسوی. ۱۳۹۹. بسته حمایتی توانمندسازی منابع انسانی و استقرار نظام صلاحیت حرفه ای کشاورزی و منابع طبیعی ایران. موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. تک نگاشت با شماره ثبت ۵۸۴۵۵ به تاریخ ۹۹/۸/۱۰.
- ◀ واحد جوانان روستایی. ۱۳۷۰. فعالیت جوانان روستایی. انتشارات فنی سازمان ترویج کشاورزی.
- ◀ واحد هماهنگی امور ترویجی و انتقال یافته ها امور جوانان روستایی. ۱۳۷۴. مجموعه گزارش فعالیت های انجام یافته در زمینه جوانان روستایی. واحد تولید برنامه ها و انتشارات فنی مدیریت آموزش و ترویج کشاورزی گرگان و گنبد.
- ◀ یعقوبی، جعفر و همکاران. ۱۳۹۶. شناسایی عامل های مشوق و بازدارنده گرایش جوانان روستایی به شغل کشاورزی در روستاهای قصرشیرین، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۴۰، صفحات ۳ تا ۱۴.

- Agricultural Policies in OECD Countries: Monitoring and Evaluation. 2007. ISBN, 978-9264-02746-6. Turkey, Chapter14.
- Andresen, L., Boud, D., & Cohen, R. 1995. Experience based learning. In G. Foley (Ed.), Understanding adult education and training. pp. 207-219. Sydney: Allen & Unwin Publication.
- Annonymous. 2016. The Coming Demographic Challenges in Agriculture. <https://gro-intelligence.com/insights/articles/agriculture-demographics-challenges>
- Annonymous. 2020. Agriculture and Agri-Food Canada. <https://www.agr.gc.ca/eng/agriculture-and-agri-food-canada/?id=1395690825741>. <https://www.agr.gc.ca/eng/agricultural-programs-and-services/agristability/?id=1291990433266>
- Connors, J.J. 2013. The history of future farmer’s organizations around the world. Journal of Agricultural Education, 54: 1: 60-71.
- Eurostat statistics explained. 2017. Archive: Farmers in the EU – statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Farmers_in_the_EU_-_statistics
- Food and Agricultural Organization of the United Nation. 2020. <http://www.fao.org/in-action/incentives-for-ecosystem-services/toolkit/building-an-incentive-package/en/>
- Leavy, J., & Smith, S. 2010. Future farmers: youth aspirations, expectations and life choices. Future Agricultures Discussion Paper, 13: 1-15.
- Merriam, S. B., Caffarella, R. S., & Baumgartner, L. M. 2007. Learning in adulthood: a comprehensive guide. San Francisco: John Wiley & Sons, Inc.
- Neill, J. 2005. What is Experiential Learning? Last updated: 31 Jan 2005. Available at: <http://wilderdom.com/experiential/ExperientialLearningWhatIs.html>.
- The United States Department of Agriculture’s (USDA) National Agricultural Statistics Service (NASS). 2017. Washington. <https://www.morningagclips.com/average-age-of-farmers-continues-to-rise/>
- USDA. 2020. Incentive Programs and Assistance for Producers. <https://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/detail/national/climatechange/resources/?cid=stelpdb1043608>
- Won, So. 2019. Agriculture elderly population proportion in South Korea 2018, by sector. Statista. <https://www.statista.com/statistics/760993/south-koreaagricultureelderlybpopulation-proportion-by-sector>.

